

Jenna Niemonen

TALOUELLINEN SEURANTAMALLI

Kokkolan kaupungin tytäryhtiöille

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma
Joulukuu 2016**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Joulukuu 2016	Tekijä/tekijät Jenna Niemonen
Koulutusohjelma Liiketalous		
Työn nimi TALOUDELLINEN SEURANTAMALLI		
Työn ohjaaja Janne Peltoniemi	Sivumäärä 38	
Työelämäohjaaja		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä selkeä taloudellinen seurantamalli Kokkolan kaupungin tytäryhtiöille. Sen tarkoituksena on selventää kaikki olennaiset tiedot siitä, millainen yrityksen taloudellinen tilanne on. Taloudellisessa seurantamallissa tutkittiin yrityksen taloudellista tilannetta vakavaraisuuden, kannattavuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuilla. Seurantamallissa käsiteltiin myös rahoitustuloksen riittävyttä ja rahoitusreserviä.</p> <p>Työn teoriaosuudessa käsitellään aluksi taloushallintoa, miten se jakautuu sisäiseen ja ulkoiseen taloushallintoon. Ulkoista taloushallintoa käytiin syvemmin läpi, mitä siihen kuuluu ja mitä se tarkoittaa. Teoriaosuudessa käytiin läpi kirjanpitoa ja sen merkitystä taloushallinnossa, josta sitten siirryttiin tilintarkastukseen ja sen kautta tilinpäätöksen tarkasteluun.</p> <p>Tilinpäätöstä selviteltiin hieman enemmän, mikä sen rakenne on ja mitä huomioitavaa siinä on. Tunnuslukuanalyyseissä kerrottiin erilaisista kaavoista millä laskea tunnuslukuja, jotka kertovat yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Tässä osassa käytiin läpi mm. kiertonopeuksia ja muita tärkeitä tunnuslukuja. Lopuksi teoriaosuudessa käsiteltiin hieman rahoitustuloksen riittävyttä, mihin sen kuuluu riittää ja mitä rahoitustulos merkitsee.</p> <p>Teoriaosuuden jälkeen siirryttiin työn empiiriseen osuuteen, joka toteutettiin Exceliin. Ensiksi valittiin tärkeät tunnusluvut, jotka haluttiin työhön. Niistä tunnusluvuista piti selvittää tärkeimmät tiedot yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Ensimmäiseen taulukkoon syötettiin tilinpäätöstiedot. Toiselle taulukolle määriteltiin kaavat, johon Excel laski automaattisesti syötetyistä tiedoista tunnusluvut. Osa tunnusluvuista vaati oikaisuja ja erilaisia laskelmia, jolloin niiden laskukaavat tulivat ensimmäiseen taulukkoon. Exceliin tehtiin myös laskelma rahoitustuloksen riittävydestä, josta selvisi yrityksen rahoitusreservi.</p> <p>Tunnuslukujen myötä todettiin, että yrityksellä on suuri vieras pääoma, joka vaikutti moneen vakavaraisuuden tunnuslukuun. Rahoitusreservi oli riittävä, arvioituilla poistoilla ja velkojen lyhennyksellä. Toisaalta velkojen lyhennys arvioitiin todella pitkälle aikavälille.</p>		

Asiasanat

Kannattavuus, maksuvalmius, rahoitusreservi, rahoitustulos, taloushallinto, tilinpäätös, tunnuslukuanalyysi, vakavaraisuus

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date December 2016	Author Jenna Niemonen
Degree programme Business Management		
Name of thesis FINANCIAL MONITORING MODEL		
Instructor Janne Peltoniemi		Pages 38
Supervisor		
<p>The purpose of this thesis was to design a clear financial monitoring model to the subsidiaries of Kokkola city. The purpose of the financial monitoring model was to explain all relevant information concerning the financial situation of the company. The monitoring model included solvency, profitability and liquidity ratios. Also, the financial monitoring model dealt with the adequacy of financial result and financial reserve.</p> <p>The theoretical part of the thesis dealt with financial management and how it divides into management accounting and financial accounting. The theory part dealt with bookkeeping and the importance of bookkeeping in financial management. Also, the theory part explained the audit and the financial statement analysis briefly.</p> <p>The theoretical part clarified financial statements, their framework and what is important in point of view of analysis. The ratio analysis told about various formulas to calculate the key figures that tell the company's financial situation. In this section were reviewed for example turnover rates and other important ratios. Finally, the theory part dealt with the result of the adequacy of financial result and how to interpret the financial result.</p> <p>The financial monitoring model was implemented by using Microsoft Excel. The relevant ratios to be used in the model were chosen first. The idea was to choose ratios that explain the most relevant information about the financial statements of the target company. The financial statements were entered to the first sheet and the ratio analysis sheet automatically calculated the most relevant financial ratios. Some of the ratios required adjustments to financial statements and the adjustments were calculated in the first sheet. The model also calculated the adequacy of the financial result.</p> <p>The research results were that the company had a high level of liabilities that affect the solvency ratios negatively. However, the financial reserve was at a sufficient level when estimated depreciations and debt repayments were taken into consideration. On the other hand, debt repayments were estimated to be very long-term.</p>		

Key words

Finance reserve, financial management, financial result, financial statement, key figure analysis, liquidity, profitability, solvency

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 TALOUSHALLINTO	2
2.1 Sisäinen laskentatoimi	2
2.2 Ulkoinen laskentatoimi	3
2.2.1 Kirjanpito.....	4
2.2.1.1 Tositteet	5
2.2.1.2 Kahdenkertainen kirjanpito	6
2.2.2 Tilintarkastus.....	7
2.2.2.1 Tilintarkastuskertomus	8
2.2.2.2 Tilintarkastaja.....	8
3 TILINPÄÄTÖS	10
3.1 Tilinpäätöksen rakenne	11
3.1.1 Tase.....	11
3.1.2 Tuloslaskelma	12
3.1.3 Toimintakertomus ja rahoituslaskelma	12
3.1.4 Liitetiedot	14
3.2 Tilinpäätöksen oikaisut.....	14
3.3 Tilinpäätösanalyysi	15
3.3.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätösanalyysi	15
3.3.2 Trendianalyysi.....	16
4 TUNNUSLUKUANALYYSI	17
4.1 Kannattavuus.....	17
4.2 Maksuvalmius.....	19
4.3 Vakavaraisuus	20
4.4 Kiertonopeus.....	21
4.5 muut tunnusluvut	23
5 RIITTÄVÄN TULOKSEN ANALYYSI	25
5.1 Rahoitustulos	25
5.2 Rahoitustuloksen riittävyys.....	26
6 TALOUDELLINEN SEURANTAMALLI	28
6.1 Kannattavuus.....	28
6.2 Vakavaraisuus	31
6.3 Maksuvalmius.....	33
6.4 Rahoitustuloksen riittävyys.....	33
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	

KUVIOT

KUVIO 1. Tilin yleinen esitysmuoto	6
KUVIO 2. Yrityksen taloudellisen toimintakyvyn osatekijät	17

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Nettotulos	29
TAULUKKO 2. Poistoero	29
TAULUKKO 3. Oma pääoma keskimääri	29
TAULUKKO 4. Oikaistu oma pääoma	30
TAULUKKO 5. Käyttökateen laskeminen	30
TAULUKKO 6. Sijoitettu pääoma keskimäärin	31
TAULUKKO 7. Omavaraisuusasteen ohjearvot	31
TAULUKKO 8. Suhteellisen velkaantumisprosentin ohjearvot	32
TAULUKKO 9. Nettovelkaantumisprosentin ohjearvot	32
TAULUKKO 10. Rahoitustuloksen riittävyys laskelma	35

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tehtävänä on luoda käytännöllinen ja selkeä talouden mittaristo. Mittareina toimii tärkeimpiä kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja. Näiden avulla saadaan tietoon yrityksen taloudellinen tilanne ja millainen sen tulevaisuuden näkymä on. Tunnuslukujen avulla avataan yrityksen tilinpäätöstä laajemmin ja saadaan enemmän tietoa siitä. Taloudellisen seurantamallin tehtävänä on havainnollistaa paremmin yrityksen taloudellinen tilanne. Työssä tutkitaan tunnuslukuja ja niiden merkityksiä, sekä sitä millaisia tunnuslukuarvoja on annettu ja mitä eri tunnusluvut kuvaavat. Työn empiirisessä osuudessa on myös rahoituksen riittävyys laskelma. Tässä käydään läpi yrityksen rahoituksen riittävyttä ja sitä, millainen rahoitusreservi yrityksellä on.

Tämä opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta ja tutkimusosiesta. Työn teoriaosuudessa käydään läpi taloushallintoa ihan alkutekijöistä saakka, mitä on sisäinen ja ulkoinen taloushallinto. Siitä siirrytään käymään syvemmin läpi ulkoista taloushallintoa. Kirjanpidon merkitystä taloushallinnossa ja kuinka tärkeää kirjanpito on tilintarkastuksen ja tilinpäätöksen kannalta. Tilinpäätökseen syvennytään hieman tarkemmin, koska se on tärkeä osa tunnuslukujen laskemisessa.

Teoriaosuuden tunnuslukuanalyysi kuvaa parhaiten sitä, mitä työn tutkimusosiossa käydään läpi. Tunnuslukuanalyysissä kerrotaan miten erilaiset tunnusluvut lasketaan ja mitä ne kuvaavat. Tärkeimpinä lähteinä työssä on käytetty Balance consulting – tunnuslukuopasta, jonka avulla tutkimustyöhön on saatu kaavat laskentaan varten.

Opinnäytetyön tavoitteena on tehdä seuramalli, josta saa kokonaislaatuksen käsityksen siitä millainen yrityksen taloudellinen tilanne on, erilaisten kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvuilla. Seurantamalli on tehty Excelliin, johon yritys syöttää tarvittavat tilinpäätöstiedot, jotta tunnusluvut saa laskettua. Yritys voi hyödyntää taulukkoa tilinpäätösten tunnuslukujen laskemisessa. Excelliin on myös lisätty rahoituksen riittävyyslaskelma, jonka tarkoituksena yrityksen on saada tietoa siitä millainen rahoitusreservi sillä on.

2 TALOUSHALLINTO

Taloushallinto on laaja kokonaisuus erilaisia toimintoja. Se on yrityksen keskeisin osa, koska kaikki yrityksessä tehdyt päätökset heijastuvat lopulta yrityksen talouteen. Taloushallinnon avulla mitataan yrityksen menestymistä, sekä tehdään tulevaisuuden suunnitelmia ja ratkaisuja. (Viitala 2006, 39–40.) Taloushallinnon tehtävänä on lakisääteisten tehtävien hoitamisen lisäksi järjestää yritykselle oikeanmukainen kirjanpito. Kirjanpidon avulla tuotetaan johdolle tietoa, joiden avulla voitaisiin tehdä talouteen liittyviä päätöksiä ja toiminnanohjausta. Taloushallinnon toimintoja ovat esimerkiksi kirjanpito, laskentatoimi, tilintarkastus ja veroneuvonta. (Kinnunen, Laitinen, Laitinen, Leppiniemi & Puttonen 2004, 11; Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

Yrityksen koko ja toimiala vaikuttavat taloushallinnon toimintoihin, mutta jokaisen yrityksen on jollain tasolla tehtävä taloushallinnon rutiinitoimet. Ne voidaan tehdä manuaalisesti tai sähköisesti hyödyntäen ATK-järjestelmiä. (Viitala 2006, 29.) Taloushallinto ulkoistetaan nykyään usein tilitoimistoille, jolloin yritys voi keskittyä liiketoimintaansa, saaden tilitoimistolta kaikki tarvittavat taloushallinnon palvelut (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014).

Taloushallinnon keskeisiä kriteereitä yrityksen ohjaamisessa on tuloksellisuus ja taloudellisuus. Tuloksellisuus kuvaa sitä kuinka hyvin yritys on saavuttanut tulosta ja mihin tavoitteisiin se on päässyt. Taloudellisuus taas kuvaa sitä, kuinka paljon resursseja on käytetty, että näihin tuloksiin on päästy. Yrityksen johto tarvitsee paljon informaatiota yrityksestä ja sen ympäristöstä, jotta yritys pystyy ohjaamaan itseään taloudellisesti ja kannattavasti eteenpäin. Tästä syystä laskentatoimi on taloushallinnon keskeisimpiä asioita. Sen tarkoituksena on tuottaa yritykselle erilaisia raportteja, sekä tietoa yrityksen taloudellisista luvuista päätöksentekoa varten. Laskentatoimi on jaettu sisäiseen ja ulkoiseen laskentatoimeen, että se tuottaisi tarvittavaa tietoa oikeille ryhmille. (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 161.)

2.1 Sisäinen laskentatoimi

Sisäisen laskentatoimen, eli johdon laskentatoimen tehtävänä on tuottaa tietoa yrityksen johdolle. Tämän tarkoituksena on edistää yrityksen tehokasta johtamista, antamalla johdolle tarvittavaa informaatiota. Tärkeimpiä johdon laskentatoimen tehtäviä on suunnittelu, päätöksen teko ja valvonta. (Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2011, 81.) Sisäinen laskentatoimi laatii erilaisia suunnittelu- ja valvontaraportteja johdolle (Kinnunen ym. 2002, 161).

Sisäinen laskentatoimi käsittelee sisäistä raportointia, joten raportit on tarkoitettu vain yrityksen omaan käyttöön. Raporttien sisällöt vaihtelevat yrityksen toimialasta ja koosta riippuen. Ne voivat kohdistua yrityksessä esimerkiksi yhteen asiakkaaseen, tuotteeseen tai osastoon. Sisäinen raportointi voidaan tuottaa vapaamuotoisemmin kuin ulkoinen laskentatoimi, sillä se on vapaaehtoista, eikä sitä ole sidottu lakiin. Toisaalta johdon laskentatoimen raportit on saatava useammin ja nopeammin ulos, sillä erilaisia suunnitelmia ja päätöksentekotilanteita voi syntyä jopa päivittäin. (Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2011, 81; Kinnunen ym. 2004, 69–71.)

Kustannuslaskenta on tärkeä osa sisäisen raportoinnin kannalta. Sen avulla selvitetään kustannuksia, ja kuinka ne kohdistuvat eri laskentakohteille. Laskentakohteena voi olla mikä tahansa yritystoiminnan osa, jonka kustannukset halutaan määrittellä. Niitä ovat esimerkiksi tuotteet, palvelut, asiakkaat tai jokin maantieteellinen myyntialue. (Kinnunen ym. 2004, 71.) Kustannuslaskennan tehtävänä on raportoida johdolle selvittämänsä kustannukset, jotta johto voisi tarttua niihin (Ikäheimo ym. 2001, 83).

Yritysjohdon laskentatoimi on muuttunut vuosien saatossa jonkin verran, mikä on johtanut strategisen johdon laskentatoimen syntymiseen. Ennen laskelmissa asetettiin yrityksen tavoitteet lyhyelle aikajännteelle, pitkän aikavälin asioiden kustannuksella. Sen tilalle tuli strateginen johtaminen, jossa on kyse yrityksen menestymisestä ja kustannusten hallinnasta pitkällä aikavälillä. Yritysten strategiat ovat erilaisia, niin myös yritysjohdon laskentajärjestelmätkin eroavat toisistaan. (Kinnunen, Laitinen, Laitinen, Leppiniemi & Puttonen 2007, 143–144.)

Strategisen yritysjohdon laskentatoimen tavoitteena on tuottaa informaatio, joka auttaa strategisen päätöksenteon tekemisessä. Sillä on viisi erilaista päätoimea, joiden avulla se tuottaa tiedon. Niitä ovat toimintolaskenta, jonka tehtävänä on laskea ja seurata kustannuksia, kokonaisvaltainen laatujohtaminen, arvonalisajohtaminen, ei-taloudelliset mittarit ja SWOT-analyysi, minkä avulla arvioidaan yrityksen nykyistä ja tulevaa asemaa, sekä yrityksen heikkouksia ja vahvuuksia. Strategisessa johtamisessa on siis sekä ei-taloudellisia, että taloudellisia mittareita. (Kinnunen ym. 2004, 120–124.)

2.2 Ulkoinen laskentatoimi

Ulkoinen laskentatoimi eli rahoituksen laskentatoimi tuottaa tietoa yrityksen ulkopuolisille sidosryhmille kuten rahoittajille, sijoittajilla tai verottajalle. Ulkoisen taloushallinnon tuottamia raportteja ovat mm. tilinpäätöksen tase, tuloslaskelma sekä niiden liitetiedot ja veroilmoitus. Ulkopuoliset voivat siis

käsitellä yritystä sen ulkoisen raportoinnin kautta. (Mäenpää 2015, 15–16; Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2014, 115.)

Ulkoista laskentatoimea säätelee monet erilaiset lait, säädökset ja ohjeet. Niitä on esimerkiksi kirjanpitolaki, verolait ja muut yritystoimintaa säätelevät lait. Yrityksen taloushallinnon on oltava näistä erilaisista laista ja säädöksistä tietoinen, sekä noudatettava niitä. Näiden avulla pyritään takamaan se, että yrityksen taloudesta annetaan luotettavaa ja ajantasaista tietoa ulkopuolisille tahoille. Säädöksiä avulla halutaan parantaa yritysten välistä vertailua ja tietosisältöjen ymmärrettävyyttä. (Mäenpää 2015, 15–16; Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2014, 115.)

2.2.1 Kirjanpito

Kirjanpitovelvollisia ovat kaikki, jotka harjoittavat liike- tai ammattitoimintaa. Näitä ovat mm. osakeyhtiöt, avoimet yhtiöt, erilaiset osuuskunnat ja kommandiittiyhtiöt. Yritysten on pidettävä lähtökohtaisesti kahdenkertaista kirjanpitoa, sekä noudatettava hyvää ja oikeanlaista kirjanpitotapaa. Kirjanpidon lähtökohtana on, että liiketapahtumat on kirjattava kirjanpitoon asia- ja aikajärjestyksen mukaan, vanhimmasta uusimpaan. Tilikarttoihin kirjataan tarkasti rahaliikenteen tapahtumat, eli jokainen rahaliikenteen tapahtuma on siis löydyttävä kirjanpidosta. Kirjaukset perustuvat numeroituihin tositteisiin, jotka ovat kuitteja, laskuja tai muita rahanmenon selvityksiä. Yrityksillä on erilaisia tilitapahtumia joita ovat mm. myynti, osto, palkanmaksu, lainojenmaksu, vuokranmaksu, vuokratulot ja palvelumaksut. Lain mukaan kirjanpitokirjat ja tililuettelo on säilytettävä 10 vuotta tilikauden päättymisestä ja tositteet kuusi vuotta. Kirjanpidossa on tärkeää ja keskeistä noudattaa lakien ja ohjeiden mukaisia määräyksiä. (Mäenpää 2015, 14; Ikäheimo ym. 2011, 14–15; Viitala 2006, 29.)

Mitä järjestäytyneempi yritys on, sitä suuremmat ja isommat velvoitteet sillä on kirjanpidon ja tilinpäätöksen suhteen. Kirjanpidosta johdetaan tilinpäätös, jonka avulla saadaan tietoon yrityksen taloudellinen tilanne, maksuvalmius ja vakavaraisuus. Yrityksen tilikausi on yleensä 12 kuukautta, eli kalenterivuosi. Vaikka tilikausi olisikin 12 kuukautta, on yleensä hyvä tehdä välitilinpäätöksiä kuukausittain, koska tulokset perustuvat kirjanpidon tietoihin. Kirjanpidon tilit on valittava tarkasti, jotta taloudelliset apuvälineet saadaan hyvin käyttöön ja pystytään saamaan mahdollisimman tarkka kuva siitä, miten yrityksen menot ja tulot kohdistuvat. (Vilkkumaa 2010, 13–14.)

Yrityksen kirjanpitoa tehdessä on tiedettävä mitä yritys haluaa. Sen on palveltava yrityksen tavoitteita ja tilien valitseminen on hyvänä pohjana talouden apuvälineille. Jos yritys on ulkoistanut kirjanpidon,

on kirjanpitäjän tiedettävä yrityksen strategiat ja mihin se tähtää. Koska kirjanpito on tärkeää taloudelliselle seurannalle, on myös valittava kirjanpitäjä, joka osaa edistää ja toteuttaa yrityksen vaatimuksia tarpeiden mukaan. (Vilkkumaa 2010, 13.)

Kirjanpidon avulla selvitetään yrityksen toiminnan kannattavuus. Sitä tarvitaan myös yrityksen rahoituksen ja investointien suunnitteluun. Kirjanpidon avulla annetaan tietoa eri sidosryhmille, kuten rahoittajille, omistajille ja asiakkaille. Sen avulla selvitetään myös mm. yrityksen jako-omaisuus, eli kuinka paljon sillä on jakokelpoisia voittovaroja. Kirjanpitoon perustuu myös työnantajan erilaiset ilmoitukset verottajalle ja vakuutusyhtiöille, sekä arvolisävero- ja muut tarvittavat ilmoitukset. (Viitala 2006, 31.)

2.2.1.1 Tositteet

Kirjanpidon peruste ovat erilaiset tositteet, niistä ilmenee kaikki rahaliikenteen kulku. Niihin merkitään tarkasti tositteiden kustannuspaikka ja tili, näin niiden avulla on helppo tutkia tietyn tilin tapahtumia. Tositteina voi toimia kuitit, laskut tai muu näyttö rahaliikenteen tapahtumista. Tositteiden numeroinnin avulla voidaan tarkastella helposti tiettyä tapahtumaan yrityksessä. Näiden avulla voidaan myös tarkastella sitä, että yrityksen rahankäyttö on ollut asiallista, sekä laillista. Selkeät ja asialliset tositteet ovat myös hyvä markkinointikeino ja se antaa vakuuttavuutta ja luotettavuutta yritykselle. Siksi tositteet kannattaakin suunnitella huolella. (Mäenpää 2015, 148; Viitala 2006, 31.)

Tositteilla on jotakin pieniä vaatimuksia, jotka niiden pitää täyttää. Kuten niiden on oltava maksun saajan tai välittävän maksulaitoksen antama, tai ainakin niistä tulee ilmetä ne. Sekä niiden pitää sisältää kaikki nämä seuraavat tiedot: maksaja, maksun saaja, y-tunnukset, päiväys, eräpäivä, luovutusajan kohta, tavarantoiminnan yksilöinti, sekä alv-tiedot ja määrät. Jos tapahtumaan liittyy erilaisia ehtoja, on niidenkin tultava esille, esimerkiksi palautusoikeus tai vaihtokauppa. Kassatositteet ovat hieman yksinkertaisempia, eikä niiltä vaadita kaikkia tietoja. Myyntitositteiden numeroinnin numerosarjan on oltava juokseva, eikä sieltä välistä saa puuttua tositteita. On myös otettava huomioon omakäyttö, eikä yrityksen kuluksi saa kirjata henkilökohtaisia menoja, sillä sieltä pitää löytyä vain yrityksen omat tositteet. Tositteet kerätään ja kirjataan joka kuukausi ja niitä voi verrata tilioitteisiin niin, että jokaista tilitapahtumaa kohden löytyy tosite. Tositteet tulee säilyttää huolellisesti kuusi vuotta. (Viitala 2006, 31–33.)

2.2.1.2 Kahdenkertainen kirjanpito

Kahdenkertainen kirjanpito tulee siitä, että kirjanpitoon kirjattu tapahtuma on merkitty kahdelle eri tilille. Tilien avulla nähdään mistä raha on tullut ja mihin se on mennyt. Tilin yleinen esitysmuoto on tiliristikko, johon kirjataan debet puolelle rahan käyttö tai veloitus ja kredit puolelle rahan lähde tai hyvitys. On myös otettava huomioon, että taseessa debet tarkoittaa sitä, että rahat ja omaisuus lisääntyy tai velka vähenee, kun taas tuloslaskelmassa debet tarkoittaa menoja ja kredit tuloja. (Ikäheimo ym. 2011, 15; Viitala 2006, 34.)

TILI	
Debet	Kredit
Rahan käyttö	Rahan lähde
Veloitus	Hyvitys

KUVIO 1. Tilin yleinen esitysmuoto (mukaillen Ikäheimo ym. 2011, 15)

Liiketapahtumien kirjauksessa on kirjaussääntöjä. Menotileille niitä on kolme erilaista:

1. Menot kirjataan menotilien debet-puolelle
2. Menoja vähentävät kirjaukset menevät menotilin kredit-puolelle
3. Menokirjauksessa vastakirjaus on usein jonkin rajoitustilin kredit-puoli

Tulotilien kirjaussääntöjä ovat:

1. Tulot kirjataan tulotilien kredit-puolelle
2. Tuloja vähentävät kirjaukset menevät tulotilin debet-puolelle
3. Tulokirjauksessa vastakirjaus on usein rahoitustilin debet-puoli

Kirjanpitoon vietyä liiketapahtumaa sanotaan vienniksi tai kirjaukseksi. Nämä kirjaukset perustuvat numeroituihin tositteisiin. Tositteet pitää säilyttää kuusi vuotta sen vuoden lopusta, jolloin tilikausi on päättynyt, mutta tililuettelot on säilytettävä 10 vuotta. Kun kaikki tilitapahtumat on kirjattu tileille, pystytään niiden avulla laskemaan yrityksen taloudellinen tulos, voitto tai tappio. (Ikäheimo ym. 2011, 15–17.)

Kahdenkertaisessa kirjanpidossa otetaan käyttöön myös myyntisaamis- ja ostovelkatilit. Näiden avulla pystytään tarkastelemaan rahatilannetta, eli mitä on tulossa ja mitä on menossa. Nämä tilit ovat rahoi-

tustapahtuman tilejä ja näiden tilien ansiosta pystytään valvomaan ja tarkastelemaan liiketoiminnan ohjattavuutta. On myös tärkeää valita tarkkaan menotilit ja tulotilit. Ne voidaan jaotella erittäin tarkasti tai vähän laajemmin, riippuen siitä kuinka tarkan kuvan haluaa kirjanpidon tapahtumista, ja mikä johdattaa lähemmäs omaa strategiaa. (Mäenpää 2015, 151; Vilkkumaa 2010, 15.)

Yhdenkertainen kirjanpito perustuu vain kassaan maksuihin ja kassasta maksuihin. Yhdenkertaisessa kirjanpidossa kirjataan kaikki kirjaukset yhteen paikkaan tapahtumajärjestyksessä. Eli menot ja tulot menevät samalle tilille aikajärjestyksessä. Kirjaukset yleensä tehdään maksuperusteisesti, eli sille päivälle milloin maksu on tapahtunut. Yhdenkertaisella kirjanpidolla seurataan oikeastaan vain kassaa. Jos haluttaisiin saada tietoa eri menokohteisiin käytetyistä varoista, olisi se todella työlästä. (Mäenpää 2015, 149–151.)

2.2.2 Tilintarkastus

Yrityksen kirjanpidossa on käytetty paljon erilaisia säännöksiä ja laskentamenetelmiä, osittain ne ovat myös erittäin hankalia ja kokonaisuus on vaikeaa hallittavaa. Yritysten omistus ja johto ovat usein hajautuneet, toiminta on monialaista ja yritys saattaa olla monikansallinen. Ulkopuolisen voi olla tällöin erittäin hankala tietää onko tilinpäätösinformaatio oikeanlainen. Yritykselle on kuitenkin tärkeää, että toiminta ja tilinpäätös kuvastavat oikeanlaista taloudellista tilannetta, sekä informaatio on oikeaa ja luotettavaa. Tämän takia tilintarkastajilla on tärkeä rooli yrityksessä. Heidän tehtävänä ja vastuullansa on varmistaa ja vakuuttaa, että tilinpäätös ja toimintakertomus antavat kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta tarpeeksi riittävän ja todellisen kuvan. (Ikäheimo ym. 2011, 44–45; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 58.)

Tilintarkastuksen tehtävänä on tarkistaa kauden kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja hallinto. Tilintarkastajan on perehdyttävä näihin yrityksen tuottamiin raportteihin ja informaatioihin, ja tehtävä niistä erilaisia havaintoja. Näiden myötä tilintarkastaja antaa oman lausunnon eli tilintarkastuskertomuksen, jossa kertoo millaisia havaintoja on tehnyt. Tärkeimpiä havainnon kohteita joihin tilintarkastajat kiinnittävät huomiota on se, että onko tilinpäätös ja toimintakertomus Suomessa olevien säännösten ja lakien mukaisesti tehty, eli kertooko se tarpeelliset ja oikeat tiedot yrityksestä. Toisena tärkeänä asiana on, että onko toimintakertomus ja tilinpäätöstiedot ristiriidoissa keskenään. Sillä niiden pitäisi täydentää toisiaan, eikä ristiriitoja pitäisi ilmetä. (Ikäheimo ym. 2011, 45.)

2.2.2.1 Tilintarkastuskertomus

Tilintarkastuskertomus on useimmiten vakionuotoinen, eikä siitä yleensä saa uutta informaatiota yrityksestä. Kertomuksen vakionuotoisuus on hyvä merkki siitä, että yritys on luotettava ja tilinpäätös on uskottava sekä oikein laadittu. Jos tilintarkastuskertomus poikkeaa vakionuodosta, on se tärkeä tieto, sillä silloin siellä on luultavasti jotakin mainitsemisen arvoista ja tärkeää tietoa. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 59–61.)

Tilintarkastuskertomuksessa on otettava huomioon myös lisätiedot. Sekin on harvinaista, että niitä lisätään, koska yleensä tilintarkastuksessa havaittu puuttuva tieto on lisätty tilinpäätökseen tai toimintakertomukseen. Tällöin tilintarkastuskertomukseen ei ole tarpeellista lisätä huomautuksia. Jos niitä on kuitenkin annettu, on se yleensä siksi, että tilintarkastajan ja tarkastettavan välillä on jonkinlainen ristiriita. Toisinaan lisätiedoissa saattaa olla huoli yrityksen jatkuvuudesta. Siispä vähäisetkin poikkeamat vakioraportissa saattaa kieliä kohonneista riskeistä, ja siitä kannattaako yrityksen kanssa alkaa tekemään yhteistyötä. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 59–61.)

2.2.2.2 Tilintarkastaja

Yrityksillä on velvollisuutena tehdä tilintarkastus. Tilintarkastajia on valittava vähintään yksi ja hänelle on valittava varatilintarkastaja. Silloin jos tilintarkastajana toimii yhteisö, ei tarvitse varatilintarkastajaa. Alla olevalla listalla on kolme erilaista säännöstä, jos yrityksessä niistä kaksi täyttyy, niin tilintarkastajaa ei tarvitse valita.

1. Taseen loppusumma alle 100.000 euroa
2. Liikevaihto alle 200.000 euroa
3. Henkilöstön määrä on enintään kolme henkilöä.

Vaikka listalla olevista säännöksistä kaksi täytyisi, on silti useimmiten järkevää ja tärkeää valita tilintarkastaja ja suorittaa tarkastus. Tilintarkastaja antaa aina hyvän kuvan yrityksestä. (Vilkkumaa 2010, 18.)

Tilintarkastajia on joko KHT- tai HTM-tutkinnon suorittaneita. KHT-tilintarkastaja on hieman koulutautuneempi, ja hän voi suorittaa suurempaa ja vaikeustasolta vaativampaa tilintarkastusta. KHT-

tilintarkastaja pitää valita aina jos yritys on julkisen kaupankäynnin kohteena, tai jos päättäneeltä tilikaudelta on vähintään kaksi kohtaa toteutunut seuraavalta listalta.

1. Taseen loppusumma yli 25.000.000 euroa
2. Liikevaihto yli 50.000.000 euroa
3. Henkilöstöä on keskimäärin yli 300 henkilöä.

On otettava myös huomioon, että tilintarkastaja on toimintakelpoinen, ja hänen tulee olla riippumaton yrityksestä jolle hän tekee tilintarkastuksen. Tilintarkastajan tulee suorittaa tehtävä ammattimaisesti ja huolella, noudattaen hyvää tilintarkastustapaa. Tarkastettava tilinpäätös on yleensä saatava kuukautta ennen kokousta jossa tilinpäätöstä käsitellään. Tilintarkastajalla on oikeus olla läsnä yhtiön kokouksissa ja käyttää puheoikeutta, jos siellä käsitellään tilintarkastusta koskevia asioita. Koska tilintarkastaja tietää lähes kaiken yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja liikesalaisuuksista, on hänellä myös siksi vai-tiolo- ja vahingonkorvausvelvollisuus. (Vilkkumaa 2010, 18–21.)

3 TILINPÄÄTÖS

Tilinpäätös ja toimintakertomus ovat tärkeimpiä tietoja yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Nämä ovat tiedot jotka annetaan ulkopuolisille osapuolille. Niiden sisältö ja julkaiseminen on määritelty laissa yksityiskohtaisesti. Jokaisen kirjanpitovelvollisen on laadittava jokaiselta tilikaudelta tilinpäätös. Isompien ja laajempien yritysten, sekä myös pienempien pörssiyhtiöiden on tehtävä toimintakertomus. Tilinpäätös ja toimintakertomus ovat tilintarkastuksen kohteina, jotta saataisiin oikeaa ja luotettavaa tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 15–16.)

Suomessa tilinpäätöstä säätelee kirjanpitolaki ja kirjanpitoasetus. Osakeyhtiöissä tilinpäätöksentekoa säätelee myös osakeyhtiölaki. Siinä käsitellään taseeseen liittyviä eriä, liitetietoja ja toimintakertomusta, sekä määritellään millaisten yritysten pitäisi tehdä rahoituslaskelma ja konsernitilinpäätös. Tilinpäätöksen taseen ja tuloslaskelman esittämisestä kirjoitetaan myös kirjanpitoasetuksessa. Myös verotuksen selvittely on tärkeää yrityksessä, koska vain tilinpäätöksessä olevat veroerittelyt ovat vähennyskelpoisia. Suurin osa yrityksistä joutuu myös julkaisemaan rahoituslaskelman tilinpäätöksen yhteydessä. (Niskanen & Niskanen 2003, 27.)

Tilinpäätös perustuu kirjanpitoon. Siksi hyvä kirjanpito ja se kuinka kirjanpito on hoidettu, vaikuttaa suuresti tilinpäätökseen. Tilinpäätöksen keskeinen periaate on antaa oikea kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta, siitä vastaavat tilinpäätöksen vastuulliset. Niitä voivat olla esimerkiksi osakeyhtiössä hallitus, toimitusjohtaja tai tilintarkastaja. Tilinpäätöksen laatimisesta ei vastaa kirjanpitäjä. Jos tiedot ovat vääriä ja niistä on koitunut esimerkiksi velkojalle haittaa, vastaa vahingoista vastuuhenkilöt. Tilikausi on melkein aina 12 kuukautta, ja yleensä se on kalenterivuosi. Tilinpäätös tehdään tilikauden loputtua. Vaikka tilikausi kestää vuoden on silti hyvä tehdä välitilinpäätöksiä, vaikka joka kuukausi. On hyvä seurata tiheästi toimintaansa, vaikka yritys olisinkin pieni. Sisäinen taloudenseuranta edellyttää myös tilinpäätöksen tekemistä, sillä se antaa tarvittavia tietoja yrityksen taloudellisesta toiminnasta. (Vilkkumaa 2010, 13; Viitala 2006, 51.)

Tilinpäätös ja kirjanpito antavat tietoa yrityksen sisäiselle päätöksenteolle. Tilinpäätös on perusta verotukselle, joten erilaiset tuloverolait ja elinkeinoverolaki on otettava huomioon. On myös tärkeää jatkaa kirjanpitoa siitä tuloksesta, mikä tilinpäätöksessä viimeksi näkyi. Tätä sanotaan jatkuvuuden perustaksi. Näin jokaisen tilikauden alku on sama, kuin edellisen tilikauden loppu. Tilinpäätöksen tekemisen tekee yleensä ammattilainen. (Vilkkumaa 2010, 14–17.)

Tilinpäätöksen on sisällettävä yrityksen omaisuus- ja velkatilanteisen taseen, tilikauden tuloslaskelman, rahoituslaskelman sekä lisätiedot, jotka yleensä ovat liitetiedoissa (Vilkkumaa 2010, 22). Tilintarkastaja tarkastaa tilinpäätöksen, sekä kirjanpidon ja antaa niistä kertomuksen. Kertomuksessa otetaan kantaa siihen, että antaako tilinpäätös oikean kuvan yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja voidaan tilinpäätös vahvistaa. Yhtiökokous vahvistaa sen jälkeen tilinpäätöksen, jonka jälkeen tilinpäätös on julkinen. Tilinpäätös pitää toimittaa kahden kuukauden kuluessa vahvistamisesta kaupparekisteriin. (Viitala 2006, 51–52.)

3.1 Tilinpäätöksen rakenne

Viralliseen tilinpäätökseen kuuluu tuloslaskelma, tase, ja toimintakertomus. Toimintakertomuksessa annetaan tietoa siitä, minkälainen yrityksen taloudellinen tilanne ja mihin päin yritys on kehittymässä. Tuloslaskelman ja taseen vaadittavat sisällöt ja tiedot ovat määritelty kirjanpitoasetuksessa. Pienemmillä yrityksillä on joitakin helpottavia lakeja. Kun tilinpäätös tehdään, on myös oltava mukana edellisen tilinpäätöksen tuloslaskelma ja tase, jotta voitaisiin verrata nykyisiä tuloksia. Tämän takia tilinpäätöksissä näkyy kahdet luvut, mutta eri vuosilta. Tilinpäätöksessä on myös paljon erilaisia liitetietoja tuloslaskelmasta ja taseesta, liitetietojen tarvittavat tiedot määritellään kirjanpitolaissa. (Niskanen & Niskanen 2003, 27.)

Tilinpäätös rakenne saadaan siten, että lasketaan kaikilta kulutileiltä ja menotileiltä niiden loppusaldo. Kahdenkertaisen kirjanpidon myötä tilit päätetään niin, että kummallakin tilinpuolella on sama loppusumma. Sen jälkeen tilit päätetään tulostileille ja näin saadaan tulos selville. Samalla tavalla menetellään tasetilin suhteen, josta saadaan selville yrityksen velat/varat. Kun tilit on saatu päätettyä tulos- ja tasetileille, niin tulostilillä on nähtävissä yrityksen tilikauden tulos. Jos sen tuloksen siirtää vastakirjauksena tasetilille ja tilit menevät tasan, niin tilinpäätös on tehty oikein. Muuten joudutaan palaamaan tarkastelemaan tilejä uusiksi, ja etsimään sieltä virheellinen kirjaus. (Ikäheimo ym. 2001, 21.)

3.1.1 Tase

Taseen on kerrottava yrityksen velka- ja omaisuustilanteesta, jotta saataisiin tietoon kaikki yritys toiminnan kulu- sekä tulotiedot. Eli toisin sanoen tase kuvaa varallisuusasemaa tilinpäätöshetkellä. Edellisen tilikauden päättävä tase on seuraavan tilikauden avaava tase. Taseen vastaava puolella on yrityksen varat ja vastattavaa puolella on velat. Taseen velat on jaettu pitkäaikaisiin velkoihin, lyhytaikaisiin velkoihin ja omaan pääomaan. Lyhytaikaiset velat ovat alle 12 kuukautta, pitkäaikaiset velat ovat yli

12 kuukautta ja omassa pääomassa on velat omistajille. Varat taseessa ovat jaettu käyttöomaisuuteen, vaihto-omaisuuteen ja rahoitusomaisuuteen. Lainsäädäntö antaa jonkin verran joustavuutta siinä, että haluaako asioita ilmoittaa taseessa vai mieluummin taseen liitetiedoissa. (Niskanen & Niskanen 2003, 38; Viitala 2006, 34; Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 40.)

Taseessa taloudellisella asemalla tarkoitetaan rahoitusrakennetta, eli mitkä ovat oman ja vieraan pääoman suhteet toisiinsa. Näitä kuvataan myös tunnusluvulla kuten omavaraisuus- ja velkaantumisasteella. Taseessa näkyy myös yrityksen saneeraustoimet, eli monesti on tavoitteena saada oman pääoman järjestely niin, että yrityksen voitonjakokyky palautuu. Yrityksen vakavaraisuutta saatetaan lisätä tasetta järjestelemällä, jotta luottokelpoisuus paranisi. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 44.)

3.1.2 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on laskelma tuloista ja menoista tilikaudella, eli se osoittaa tilikauden tuloksen. Toisin kuin taseessa, tuloslaskelmassa on tilikauden alussa kaikki luvut nolliä. Ylimpänä tuloslaskelmassa ilmoitetaan liikevaihto. Jos tuotot ja kulut liittyvät yrityksen pääasialliseen myyntiin ja toimintaan kiinteästi, on ne tuloslaskelmassa ennen yrityksen muita menoja. Esitysjärjestys perustuu kirjanpitolakiin ja -asetukseen. Tuloslaskelma voidaan esittää joko kululajikohtaisesti tai toimintokohtaisesti. Esittäminen riippuu siitä, miten yrityksen tuloksesta saa oikean ja riittävän kuvan. Kululajikohtainen tuloslaskelma sisältää yksityiskohtaisempaa tietoa siitä, kuinka yrityksen tulos syntyy. Siitä tiedosta voi johtua se, että kulukohtaista tuloslaskelmaa suositaan enemmän. Tuloslaskelman muoto ja sisältö voi siis vaihdella eri yritysten välillä paljonkin. (Ikäheimo ym. 2011, 24; Niskanen & Niskanen 2003, 38.)

Tuloslaskelman liikevaihdosta vähennetään liiketoiminnan kulut, joihin kuuluu mm. raaka-aineet, ulkopuoliset palvelut, palkkakulut, suunnitelman mukaiset poistot ja muut liikekulut. Liiketoiminnan tulos syntyy, kun tästä vähennetään vielä rahoituksen tulot ja menot ja muut satunnaiset tapahtumat. Tuloslaskelman lopussa näkyy tilikauden voitto/tappio. On otettava kuitenkin huomioon verojen vähennys yritysmuodosta riippuen, joka voi vaikuttaa tulokseen hämäävästi. (Viitala 2006, 33–34.)

3.1.3 Toimintakertomus ja rahoituslaskelma

Toimintakertomus on vapaamuotoinen asiakirja, joka liitetään tilinpäätökseen. Laki ja erilaiset säädökset kuitenkin määrittelevät, mitä toimintakertomuksessa pitää tulla selville. Toimintakertomus sisältää sellaista tietoa, joka ei suoraan selviä tilinpäätöksen numeraalisesta aineistosta. Sen tehtävänä on myös

tuoda julki yhtiön hallituksen ja johdon käsityksiä yrityksen liiketoiminnasta ja siitä, kuinka se on kehittynyt ajansaatossa. Toimintakertomuksessa voi olla asioita joita tilinpäätöksessä ei ole, mutta siinä on myös asioita joita siinä jo on. Se ei siltikään saa olla missään ristiriidassa tilinpäätöksen kanssa, vaan täydentää sitä oikealla ja riittävällä kuvalla. (Vilkkumaa 2010, 22,27; Ikäheimo ym. 2011, 36.)

Toimintakertomuksen laatii hallitus tai yrityksen vastuullinen toimielin. Vaikka toimintakertomus on tilinpäätöksestä kertova, suuntautuu se myös hieman tulevaisuuteen. Siinä on jatkuvuuden periaate, eli edellisen tilinpäätöksen toimintakertomusta voidaan kommentoida seuraavassa, kuten esimerkiksi miten tavoitteet ovat toteutuneet. Siinä käsitellään myös samat asiat mitkä on käsitelty viimeksi, se ei siis poikkea edellisen tilinpäätöksen toimintakertomuksesta. (Ikäheimo ym. 2011, 38–39.)

Rahoituslaskelma kuvaa tilikaudella rahan käyttöä ja hankintaa. Joissakin tapauksissa rahoituslaskelma pitää tehdä. Siinä käsitellään miten rahat on käytetty ja hankittu. Sen tavoitteena on selventää, kuinka raha on tullut yritykseen tai miten se on lähtenyt. Näin se täydentää tulos- ja taselaskelmaa kertoen kuinka rahavirrat ovat menneet. Siitä seuraa myös se, että kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta tilanteesta on selkeämmin ymmärrettävä. Näin se antaa myös oikean ja paremman kuvan siitä. Rahavirtojen ennakointi parantuu ja myös hyväksikäyttäjät pystyvät ennakoimaan niitä paremmin. (Vilkkumaa 2010, 22; Ikäheimo ym. 2011, 33–34.)

Rahoituslaskelmalle ei ole säädetty kirjanpitolaissa erillistä kaavaa, mutta sen sisällöstä on määrätty. Siitä on ilmennyttävä liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirta. Rahoituslaskelman avulla on helppo vertailla yrityksiä keskenään, koska sen antama tulos on helposti ymmärrettävissä ja määriteltävissä. Se kertoo esimerkiksi selkeästi sen, kuinka jokin investointi on voitu kattaa, ja kuinka paljon on voitu tehdä voitonjakoa. Myös velkojen ottamisen ja niiden takaisin maksun onnistumisen voi havaita rahoituslaskelmasta, siksi sen tekemisessä pitää olla tarkkana. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 46–47.)

Pienen yrityksen ei tarvitse tehdä toimintakertomusta tai rahoituslaskelmaa, jos enintään yksi näistä seuraavista vaihtoehdoista on ylittynyt.

1. Liikevaihto on yli 7.300.000 euroa
2. Taseen loppusumma on yli 3.650.000 euroa
3. Henkilöstöä on yli 50 ihmistä.

Vaikka pienemmät yritykset ovatkin vapautettu näistä, silti niitä kehoitetaan oman toiminnan kannalta tekemään rahoituslaskelman ja toimintakertomuksen. Toimitusjohtajan on tärkeää vaatia näitä ja osallistua niiden tekemiseen. Nämä antavat paljon informaatiota ja edistävät ymmärrystä yrityksestä. (Vilkkumaa 2010, 22–23.)

3.1.4 Liitetiedot

Kaikkiin edellisiin kohtiin tarvittavat lisätiedot ilmenevät liitetiedoista. Liitetietojen määrä on yleensä suuri, koska siellä on kaikkien muiden täydennettävät tiedot. Ne selventävät tuloslaskelman ja taseen eri erien sisältöjä, ja antavat tietoja siitä mitkä eri tekijät ovat vaikuttaneet tuloksiin. Liitetietojen avulla tilinpäätöksen tutkiminen on helpompaa, ja se selventää sen ymmärrettävyyttä. Kirjanpitoasetuksissa on joitakin määritelmiä mitä eri asiakokonaisuuksia liitetiedoissa pitää näkyä. (Vilkkumaa 2010, 22; Ikäheimo ym. 2011, 36.)

Yrityksen tilinpäätöksessä liitetiedoissa selvennetään tilinpäätöserien oleelliset tiedot, ne jotka tulevat laskentatoimen raporteista. Nämä tiedot ovat oleellisia, muttei välttämättä niin tärkeitä, että ne kannattaisi laittaa viemään tilaa raporttiin. Siksi on mahdollista, että ne tiedot laitetaan liitetietoihin. (Ikäheimo, Walden & Malmi 2016, 18.)

3.2 Tilinpäätöksen oikaisut

Virallinen tilinpäätös ei anna välttämättä tarpeeksi oikeaa kuvaa yrityksen taloudesta, joten se ei ole ennen oikaisuja vertailukelpoinen muihin tilikausiin. Siksi ennen tilinpäätösanalyysiä on tehtävä tilinpäätöksen oikaisu. Jotta oikaisuja voitaisiin tehdä, on tunnettava erilaisia harkinnanvaraisuuksia, jotka tilinpäätäjällä on tiedossa. Virallinen tilinpäätös ja rahoitusasema eivät myöskään anna riittävää kuvaa yrityksen kannattavuudesta tai taloudellisesta tilanteesta. Siksi on selvitettävä yrityksen todellinen tulos, joka kuvaa jatkuvan, säännöllisen ja ennustettavan liiketoiminnan tulosta. Samoin myös taseen puolella saattaa olla korjattavaa. (Salmi 2012, 144.)

Tuloslaskelman oikaisun tehtävänä on saada mahdollisimman oikea kuva yrityksen liiketoiminnan tuloksesta. Vaikka tuloslaskelmassa tehdään arvioiden lomassa oikaisuja, niin on se silti välttämätöntä. Virallisen tilinpäätöksen ja ”oikean” tilinpäätöksen välillä on ero, ja se on tunnistettava. Kumpikaan ei ole oikea tai väärä, mutta näkökulmat ovat erilaisia. Aina oikaistavaa ei välttämättä edes ole. (Salmi 2012, 144,151–153.)

Taseen oikaisun tarkoituksena on eliminoida vastaavien erät, joilla ei ole oikeasti tulontuottamiskykyä ja merkitä sellaiset varallisuudet taseeseen, joita sinne ei ole merkitty. Taseella merkitään myös näkyttömät velat oikaistuun taseeseen. Omapääoma pitää korjata varojen ja velkojen nettokorjauksella. Näin omapääoma kasvaa, jos varallisuus lisääntyy. Taseen oikaisu on usein vaikeampaa kuin tuloslaskelman. Syynä siihen on se, että tilinpäätös ei anna yleensä perusteita taseen oikaisuille. Vieraan pääoman jakaminen pitää tehdä summittaisesti korolliseen ja korottamaan, jos niitä ei ole liitetiedoissa kerrottu. Erottelua tarvitaan useiden tunnuslukujen laskemisessa. (Salmi 2012, 153–157.)

3.3 Tilinpäätösanalyysi

Tilinpäätösanalyysissä jokaisella tuloslaskelman ja taseen luvulla on suuri merkitys, jos halutaan oikea kuva yrityksen taloudellisesta tilanteesta. Pelkästään tietyn tilikauden kassan lopputuloksesta ei voi päätellä, onko tulos parempi kuin viime vuosina, tai riittävätkö rahat yrityksen rahoitukseen. Siksi kasvavaroja pitäisi verrata edellisiin tilikauden kassavaroihin tai saman vuoden taseen eriin. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan prosenttilukumuotoista analyysiä ja trendianalyysiä tilinpäätöksen analysoinnissa. (Niskanen & Niskanen 2003, 87.)

Varsinainen tilinpäätösanalyysi alkaa sillä, että tutkitaan tilinpäätöstä ja sitä kuinka oikean kuvan se näyttää antavan ja että onko se luotettava. Lähtökohtana on, että tilinpäätös heijastaa yrityksen oikeaa kuvaa. Lähtökohtaisesti tilinpäätös perustuu erilaisiin laskentatoimen periaatteisiin, sekä lainsäädäntöön ja sen tulkintaan. (Ikäheimo ym. 2011, 54–55.)

3.3.1 Prosenttilukumuotoinen tilinpäätösanalyysi

Prosenttilukumuotoinen tilinpäätösanalyysi luodaan niin, että tilinpäätöserät esitetään prosentteina jostakin vertailukohteesta. Tuloslaskelmassa vertailun kohteena on liikevaihto ja taseessa taas vertailaan taseen loppusummaan. Prosenttimuotoisen tilinpäätösanalyysin keskeisin periaate on se, että tilinpäätöksen erien vertailu keskenään on helpompaa, kun tarkastellaan prosenttilukuja eikä absoluuttisia lukuja. On kuitenkin tiedettävä, että prosenttiluvuista ei voi välttämättä sanoa onko erä kasvanut vai pienentynyt absoluuttisesti. (Niskanen & Niskanen 2003, 87–89.)

Prosenttimuotoisen tuloslaskelman avulla pystytään tutkimaan kulurakenteen kehitystä aikajakson aikana. Taseen vastaavaa -puoli taas sopii hyvin yrityksen omaisuus- ja rahoituksen muuttumisen seu-

raamiseen. Vastattavaa -puolen avulla taas voidaan tarkastella yrityksen rahoituksen rakenteen muuttumista. Prosenttilukumuotoiset tilinpäätökset ovat myös helppo vertailukohde toisiin yrityksiin, koska näin erikokoiset yritykset saadaan vertailukelpoisiksi. Jos yritykset toimivat samalla toimialalla, niin voidaan vertailla kannattavuutta, vakavaraisuutta ja yrityksen menestystä. (Niskanen & Niskanen 2003, 90–96.)

3.3.2 Trendianalyysi

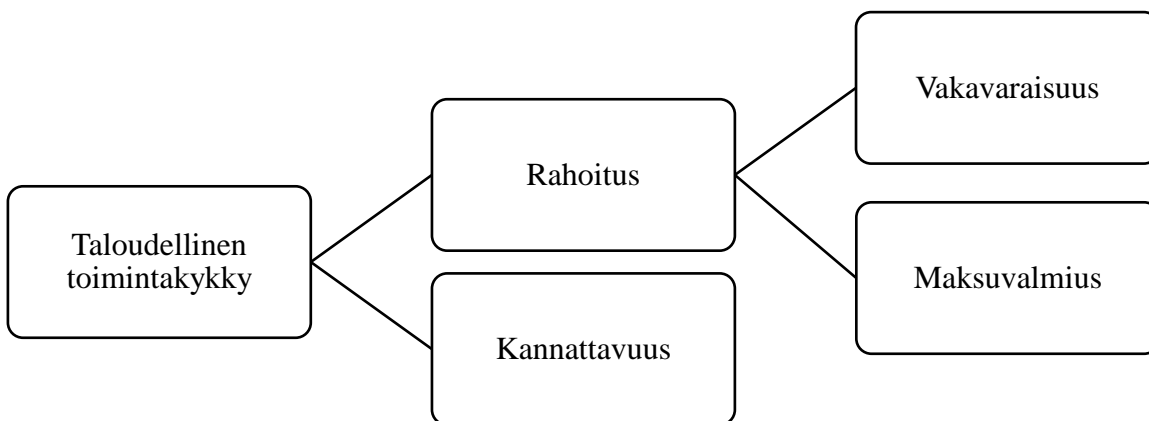
Trendianalyysiä käytetään yhden yrityksen tilinpäätöserien vertailuun ja tarkasteluun. Trendianalyysiä varten laaditaan useammalta eri tilikaudelta prosenttilukumuotoinen tilinpäätös erä niin, että kunkin varhaisemman erän arvoksi asetetaan 100. Sitä myöhempinä erän vuosina olevia tuloksia voidaan verrata perusvuoteen niin, että lasketaan, montako prosenttia myöhempi havainto on perusvuoden tuloksesta. (Niskanen & Niskanen 2003, 97, 102.)

Trendianalyysi ja prosenttilukuanalyysi täydentävät toisiaan, on kuitenkin huomattava, että trendianalyysi käy vain yhden yrityksen eri vuosien tilinpäätösten vertailuun. Sen avulla pystytään tutkimaan useamman vuoden muutokset saman yrityksen tilinpäätöksessä. Trendianalyysi auttaa tilinpäätöksen ajallisessa tarkastelussa. (Niskanen & Niskanen 2003, 97, 102.)

4 TUNNUSLUKUANALYYSI

Tilinpäätöksestä on laskettu erilaisia tunnuslukuja, joiden tehtävänä on mitata yrityksen taloudellista suorituskykyä. Tunnusluvut on jaettu pääpiirteittäin kolmeen eri ryhmään: vakavaraisuuteen, kannattavuuteen ja maksuvalmiuteen. Lisäksi tehokkuutta mittaavia mittareita ovat kiertonopeuden tunnusluvut. Tunnuslukuja on monia kymmeniä, mutta alla on tärkeimmät ja eniten käytetyimmät. Tunnusluku-
jen luotettavuus riippuu siitä, kuinka luotettava ja oikean kuvan antava tilinpäätös on. (Niskanen & Niskanen 2003, 110–111.)

Tunnusluvut ovat hyödyllisiä, kun yrityksiä vertaillaan keskenään. Niiden avulla pystytään katsomaan yrityksen historiaa ja ennustaa tulevaa, sekä kuvaavaan yrityksen taloudellista tilannetta. Yrityksen taloudellisen toimintakyvyn osatekijät ovat jaoteltu kannattavuudeksi ja rahoitukseksi (KUVIO 2). Monissa tunnusluvuissa on sellaisia tietoja joita yrityksen laskentajärjestelmä ei tuota, ja siksi tunnusluvut ovatkin tärkeitä yrityksen talouden mittareita. (Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 196–197.)

KUVIO 2. Yrityksen taloudellisen toimintakyvyn osatekijät (mukaillen Leppiniemi & Leppiniemi 2006, 197)

4.1 Kannattavuus

Hyvä kannattavuus tarkoittaa sitä, että yrityksen liikevaihto on suurempi kuin sen saman aikajakson kulut. Eli toisin sanoen sisään tulevan rahan määrä on suurempi mitä ulos menevän. Tilinpäätöstä analysoidessa käytetään tarkemmin kuvaavia käsitteitä kannattavuuden selvittämiseksi. Jos käytetty kannattavuuden tunnusluku on annetulla tasolla, niin yritys on kannattava. Sitä voidaan myös suhteuttaa

taseeseen ja tuloslaskelmaan, näin saadaan erilaisia tarkempia tietoja kannattavuudesta. Kannattavuuden perusteella ruvetaan suunnittelemaan yrityksen tulevaisuutta ja sitä mitä sille halutaan tehdä. Eli kannattavuus on lähestulkoon liiketoiminnan keskeisin ja tärkein osa. (Vilkkumaa 2010, 44; Ikäheimo ym. 2011, 63–64.)

Tyypillisesti kannattavuus lasketaan niin, että se suhteutetaan tuloslaskelman yhteen erään, eli liikevaihtoon. Tällaiset luvut ovat voittomarginaaleja. Liikevoitto on se joka jää yrityksen käyttöön, kun liikevaihdosta otetaan pois kaikki toimintaan liittyvät kulut. Liikevoiton jälkeen maksetaan muita kuluja vielä, kuten korkoja ja tuloverot. Liikevoittoprosentti kertoo sen mikä on liiketoiminnan tuotto suhteessa liikevaihtoon. (Vilkkumaa 2010, 47.)

$$\frac{\text{Liikevoitto €}}{\text{Liikevaihto €}} \times 100$$

Toisinaan yrityksessä on saatettu käyttää käyttökateprosenttia kuvaamaan tulosta. Siinä on samanlainen kaava, mutta liikevoittoon pitää vain lisätä poistot ja käyttökate suhteutetaan liikevaihtoon. Liikevoittoprosentti ja käyttökateprosentit ovat molemmat toimialasidonnaisia, tämä on muistettava niitä käytettäessä. (Vilkkumaa 2010, 47.)

Toinen merkittävä voittomarginaaleihin kuuluva tunnusluku on nettotulosprosentti. Siinä on kyse siitä, että mikä tulos on, kun poistetaan verot ja suhteutetaan se liikevaihtoon. Se kuvastaa toimialan sisällä yrityksen tulosta hyvin, mutta on otettava huomioon, että rahoituksen rakenne vaikuttaa tulokseen. Pitkällä aikavälillä nettotuloksen on hyvä olla positiivinen, koska se kuvastaa sitä miten osinkoja voidaan jakaa omistajille. Nettotulosprosentti lasketaan seuraavasti. (Vilkkumaa 2010, 47–48; Ikäheimo ym. 2011, 64.)

$$\frac{\text{Tilikauden voitto €}}{\text{Liikevaihto €}} \times 100$$

Omistajia ajatellen yrityksessä on tärkeää, että heidän sijoittamansa pääoma on hoidettu niin, että se on tuottavaa. Pääoman tuottoa kuvaavia tärkeitä kannattavuuden menetelmiä on oman pääoman tuotto-prosentti ja sijoitetun pääoman tuotto-prosentti. Näissä kahdessa huomioidaan sekä tulos, että pääoma. (Ikäheimo ym. 2011, 65.)

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti kertoo sen, kuinka suuren tuoton yritys tuottaa siihen sijoitetulle pääomalle. Sijoitettu pääoma haluaa itselleen tuottoa osingon merkeissä, kun yrityksen velkojat haluavat korkoa velkapääomalle. Sijoitettu pääoma koostuu yleensä taseen omasta pääomasta, lainoista rahoituslaitoksilta ja lyhytaikaisista korollisista lainoista. Sen oletetaan jakautuvan tasaisesti koko vuodelle ja siksi otetaan keskimääräinen sitoutunut pääoma laskukaavaan. (Vilkkumaa 2010, 45.)

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Liikevoitto €}}{\text{Sijoitettu pääoma keskiarvo €}} \times 100$$

Sijoitettu pääoman tuotto prosentti on hyvä kannattavuuden peruste, sillä se kertoo sijoittajalle onko kannattavaa sijoittaa yritykseen. Oman pääoman tuotto prosenttiin soveltuu samoja asioita, kun sijoitetaan. Sen keskiarvo lasketaan lähes samalla tavalla kuin sijoitetun, eli alkuvuoden ja loppuvuoden pääoman keskiarvo. Sen laskenta eroaa kuitenkin niin, että osoittajassa on tilikauden voitto, koska se jää omistajalle maksettavaksi. Oman pääoman tuotto prosentti kertoo kuinka paljon tilikaudelta tulee tuottoa omistussijoitukselle. Oman pääoman tuotto prosentti lasketaan alla olevan kaavan mukaan. (Vilkkumaa 2010, 46.)

$$\frac{\text{Tilikauden voitto €}}{\text{Oman pääoman keskiarvo €}} \times 100$$

4.2 Maksuvalmius

Yrityksen maksuvalmiutta eli likviditeettiä voidaan tarkastella Current ration ja Quick ration avulla. Maksuvalmius kertoo sen, kuinka hyvin yritys pystyy lyhyellä aikavälillä hoitamaan taloudelliset velvoitteensa, eli maksut. Maksuvalmius on yleensä yhteydessä rahoitustilanteeseen, tosin vain tietyssä tilanteessa ja lyhyellä aikavälillä. Hyvä maksuvalmius yrityksellä edistää häiriöttömiä toimintaedellytyksiä. Toisaalta se saattaa myös olla huono asia, jos varoja on odottamassa maksuja, eivätkä ne ole muussa toiminnassa. Yrityksen jatkuvuuden kannalta on myös tärkeää, että yritys pystyy suorittamaan hyvin erilaiset maksut ja muut kulut. (Vilkkumaa 2010, 48; Ikäheimo ym. 2011, 74.)

Maksuvalmiutta kuvaavat tunnusluvut ovat tyypillisesti taselähtöisiä, eli taseen vastattavan erät suhteutetaan taseen vastaavaan. Quick ratio kertoo kuinka hyvin yrityksen rahat riittävät lyhyen aikavälin rahoitusvelvoitteisiin. Alla Quick ration kaava. (Ikäheimo ym. 2011, 74; Vilkkumaa 2010, 49.)

Saamiset € + rahat ja pankkisaamiset €

Lyhytaikainen vieras pääoma €

Jos yrityksellä on rahaa sitoutuneena rahoitusarvopapereihin, lisätään niiden määrä osoittajaan. Merkittävät ennakot tulee vähentää lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta. Tunnusluku kuvaa sitä, kuinka likvidit (nopeasti rahaksi muutettavat varat) riittävät lyhyen aikavälin maksuihin. Tavoitteena tulokseksi on saada yli yksi, sillä jos se on huonompi, niin yrityksellä voi olla vaikeuksia maksaa laskuja eräpäivänä. (Ikäheimo ym. 2011, 74; Vilkkumaa 2010, 49.)

Toisessa maksuvalmiutta kuvaavassa tunnusluvussa Current ratioissa likvidejä tarkastellaan laajemmin. Current ratioissa on otettu huomioon myös vaihto-omaisuus, niin että se on myös realisoitavissa lyhyellä aikavälillä. Current ration tulos on hyvä jos se on kaksi. Mutta jos se on alle yksi, niin silloin yrityksellä on huono maksuvalmius. Alla on Current ration kaava. (Ikäheimo ym. 2011, 75; Vilkkumaa 2010, 49–50.)

Saamiset € + rahat ja pankkisaamiset € + vaihto-omaisuus €

Lyhytaikainen vieras pääoma €

4.3 Vakavaraisuus

Vakavaraisuus kertoo sen miten yrityksen toiminta on rahoitettu. Se tarkoittaa yrityksen omien pääomien suhdetta koko yrityksen pääomaan. Pääasiassa on vain kaksi tapaa rahoittaa yritystä, eli omalla pääomalla tai vieraalla pääomalla. Vieras pääoma on sitä joka pitää jossain välissä maksaa pois, kun taas omaa pääomaa ei tarvitse maksaa, eikä siihen kerry korkoja. Osinkojen jakokin on vapaaehtoista omalle pääomalle. Vakavaraisuus on sitä, millainen yrityksen kyky on suoriutua rahoitusvelvoitteistaan pitkällä aikavälillä. Hyvä määrä on, jos yrityksen oma pääoma on suhteellisen suuri verrattuna koko yrityksen pääomaan. Mitä suurempi on vieraan pääoman määrä, sitä todennäköisemmin yrityksellä tulee hankaluuksia. Pääomarakenne on sitä vahvempi, mitä enemmän omaa pääomaa on. Kun yritys on vakavarainen, niin silloin se pystyy itse määrittelemään paremmin mitä tekee, eivätkä ulkopuoliset rahoittajat pysty sanelemaan yritykselle vaatimuksia. (Ikäheimo ym. 2011, 71; Vilkkumaa 2011, 50.)

Yrityksen toiminnan kannalta on otettava huomioon milloin kannattaa käyttää omaa pääomaa ja milloin kannattaa ottaa lainaa. Omaan pääomaan vaikuttaa yrityksen tulos, mutta vierasta pääomaa voi-

daan ottaa lisää tai maksaa pois. Osingot jaot pienentävät yrityksen omaa pääomaa. Pääoman rakennetta voidaan arvioida erilaisilla tunnusluvuilla, kuten nettovelkaantumisasteella ja omavaraisuusasteella. Nettovelkaantumisasteessa tutkitaan sitä, kuinka hyvin yrityksen likvidit riittää velkojen maksuun, ja riittääkö oma pääoma vieraan pääoman lyhentämiseen. Hyvä arvo nettovelkaantumisasteessa on yksi, jos se on suurempi, niin se on tyydyttävä. (Ikäheimo ym. 2011, 71–72; Vilkkumaa 2010, 51.) Nettovelkaantumisasteen kaava:

Korollinen vieraspääoma € - rahat ja pankkisaamiset €

Taseen oma pääoma

Toinen hyvä tunnusluku vakavaraisuutta kuvaamaan on omavaraisuusaste. Siinä mitataan oman pääoman suhdetta taseen loppusummaan. Se eroaa nettovelkaantumisasteesta niin, että siinä ei oteta huomioon likvidi varoja. Tavoitteena on 50 %, vaikka alle 40 % on jo heikko. (Vilkkumaa 2010, 50.) Omavaraisuusasteen kaava:

Taseen oma pääoma €
 Taseen loppusumma €

X 100

Vakavaraisuutta voidaan myös mitata suhteellisella velkaantuneisuudella. Sen avulla saadaan tietoon että, mikä on vieraan pääoman suhde liikevaihtoon. Mitä korkeampi sen tulos on, sitä heikompana sitä pidetään. Suhteellinen velkaantuneisuus osoittaa sen, kuinka paljon yrityksellä menee liikevaihdosta velkojen maksuun. (Vilkkumaa 2010, 51.) Se lasketaan seuraavasti:

Taseen velat € - saadut ennakot €
 Liikevaihto €

X 100

4.4 Kiertonopeus

Kiertonopeuden eri tunnusluvut kuvaavat sitä, millainen yrityksen taloudellisuus ja tehokkuus on. Kiertonopeustuloksia on hyvä vertailla muihin saman toimialan yritysten vastaaviin lukuihin. Näiden avulla on hyvä huomata mitä asioita on kehitettävä yrityksessä. Kun tuloksia osataan lukea oikein ja käsitellä niitä, niin oikeiden tavoitteiden asettamisen mukana yrityksen kannattavuus-, maksuvalmius- ja vakavaraisuusluvut paranevat. Liiketoimintaa pystytään tehostamaan kiertonopeuksien muokkaamisen avulla. (Vilkkumaa 2010, 52.)

Koko pääoman kiertonopeus kuvaa sitä, mikä yrityksen kyky on palauttaa käytettyä pääomaa. Mitä korkeampi tunnusluku, niin sitä parempi yrityksen kannattavuuskin yleensä on. Pääoman kiertonopeutta pidetään tehokkaimpana mittarina, sillä se kertoo kuinka paljon pääomalla saadaan myyntiä. (Ikäheimo ym. 2011, 68; Vilkkumaa 2010, 52.) Se lasketaan alla olevalla kaavalla:

$$\frac{\text{Liikevaihto €}}{\text{Pääoman keskiarvo €}}$$

Vaihto-omaisuudelle voidaan tehdä samankaltainen tehokkuusanalyysi. Vaihto-omaisuuden kiertonopeus saadaan jakamalla liikevaihto varaston arvolla. Tämä kertoo sen, kuinka monta kertaa vaihto-omaisuus eli varasto kiertää vuodessa. Vastaavanlaisia analyysejä voidaan myös tehdä myyntisaamisille ja ostovelaille. Nämä kaikki kolme kuuluvat nettokäyttöpääomaan. (Ikäheimo ym. 2011, 69.)

Yritykset myyvät tuotteitaan ja palveluitansa usein laskulla, eli velaksi. Tällöin yrityksillä on myyntisaamisissa myyntejä ja rahaa jota pitäisi tulla kassaan. Maksuaika vaihtelee eri yrityksissä paljonkin ja myyntisaamiset rasittavat kannattavuutta. Velaksi myyntiin liittyy myös luottotappioriskejä, jos ostaja ei maksakaan velkaansa ja näin jäädytään tappiolle. Velaksi myyminen aiheuttaa räsitusta niin kannattavuudelle, vakavaraisuudelle kuin maksuvalmiudellekin. (Vilkkumaa 2010, 52–53.) Myyntisaamisten kiertoaika lasketaan seuraavasti:

$$\frac{\text{Myyntisaamiset €}}{\text{Liikevaihto €}} \times 365$$

Tästä selviää kuinka monta päivää suurin piirtein kestää, ennekuin asiakkaat maksavat laskunsa. Kun lukua verrataan siihen, kuinka kauan yritys käyttää maksuaikaa voidaan selvittää, kuinka maksuaika ja todellinen maksuaika kohtaavat. Tulos saattaa vääristyä hieman, koska on muistettava, että osa asiakkaista maksaa eri aikoihin mitä yrityksen maksuaika todellisuudessa olisi. Jos myyntisaamisten kiertoaika on liian pitkä, niin yritys voi joko lyhentää maksuaikaa, vahvistaa perintää tai lisätä käteismyyntiä. Mitä suurempi ero on yrityksen omaan maksuaikaehtoon ja alan sisäiseen vertailutulokseen, sitä huolestuttavampaa se on ja toimenpiteisiin on ryhdyttävä. (Vilkkumaa 2010, 53.)

Ostovelkojen kiertonopeus olisi hyvä olla yhtä pitkä kuin myyntisaamisten kiertoaika. Näin myynnit tulisivat ajoissa ja ostot on helppo kuitata saaduilla rahoilla. Ostovelkojen kiertonopeus kertoo sen, että

kuinka kauan kestää ennenkö yritys maksaa ostovelkansa pois. Tunnuslukua voidaan verrata ostolas-
kujen keskimääräiseen maksu aikaan, jos yrityksen maksuvalmius on hyvä, niin silloin laskut voidaan
maksaa ajoissa pois. (Vilkkumaa 2010, 55.) Ostovelkojen kiertonopeus lasketaan seuraavasti:

$$\frac{\text{Ostovelat €}}{\text{Ostot + palvelut €}} \times 365$$

Näiden maksuvalmiustunnuslukujen avulla voidaan arvioida onko asiakas ja toimittaja luottokelpoi-
nen, ja kannattaako hänen kanssaan tehdä yhteistyötä. Tunnuslukujen heikkouden myötä kannattaa
miettiä millaiset maksuehdot laitetaan asiakkaalle. Pelkkä liikevaihto ei näytä kaikkea, vaan myös ra-
hojen on tultava tilille. (Vilkkumaa 2010, 54.)

4.5 muut tunnusluvut

Muita tärkeitä tunnuslukuja on nettokäyttöpääomaprocentti, koska yrityksessä rahaa sitoutuu moniin
eri asioihin, kuten varastoon ja myyntisaamisiin. Ostovelat vastaavasti keventävät niitä. Yritykselle
tärkeää on kuitenkin se, että rahaa sitoutuisi enemmän yritykseen, kuin mitä ostovelkoja on. Nettokäyt-
töpääomaprocentti on tästä hyvä, sillä sen avulla pystytään tutkimaan nettopääoman määrää ja kehitys-
tä. Nettokäyttöpääomaprocentin avulla saadaan selville se, että kuinka paljon liiketoiminta sitoo rahaa
toiminnan pyörittämiseen. (Vilkkumaa 2010, 55.) Nettokäyttöpääoman kaava:

$$\begin{aligned} &+ \text{Rahat ja pankkisaamiset} \\ &+ \text{Myyntisaamiset} \\ &+ \text{Muut lyhytaikaiset saamiset} \\ &+ \text{Varasto} \\ &- \text{Lyhytaikaiset velat} \\ &= \text{Nettokäyttöpääoma} \end{aligned}$$

Nettokäyttöpääoma kertoo sen kuinka paljon lyhytaikaisesta toiminnasta on rahoitettu pitkäaikaisella
vieraalla pääomalla tai omalla pääomalla. Nettokäyttöpääomaprocentin kaava on:

$$\frac{\text{Nettokäyttöpääoma €}}{\text{Liikevaihto €}} \times 100$$

Nettokäyttöpääomaprocentti kertoo myös yrityksen toiminnallisesta tehokkuudesta ja siitä kuinka se on kehittynyt. Näitä tuloksia on hyvä vertailla muihin hyvin menestyviin saman alan yrityksiin. Tuloksia pitää seurata ja niiden kehitystä, kun nettopääomalle on asetettu tavoitteita. Nettokäyttöpääomaprocentin muuttaminen on hankalaa ja siksi sitä kannattaa seurata tarkkaan. Jos halutaan muuttaa sen muutosta, niin yleensä pitää vaihtaa kokonaan toimintaa ja harkita uusia menetelmiä. (Vilkkumaa 2010, 55–56.)

Yrityksessä voi käyttää tunnuslukuja myös laskemaan erilaisia henkilöstökuluja. Voidaan laskea kuinka paljon yrityksen henkilöstön keskimääräinen palkka on joko kuukausittaisella tai vuosittaisella arvolla, tai sitä kuinka paljon henkilöstökulut ovat suhteutettuna liikevaihtoon. (Vilkkumaa 2010, 57.)
Kaavat henkilöstö kuluihin vuosittaisella ja kuukausittaisella aikajaksolla:

Vuodessa = $\text{Henkilöstökulut (12 kk)} / \text{Henkilöstön määrä}$

Kuukaudessa = $\text{Henkilöstökulut (12 kk)} / 13 / \text{Henkilöstön määrä}$

Kun lasketaan kuukauden henkilöstökulut keskimäärin, niin se jaetaan 13, koska henkilöstökuluissa katsotaan olevan lomarahoja yhden kuukauden palkan verran. On otettava myös huomioon, että yrityksessä saattaa olla ulkopuolista työvoimaa, jolloin se ei näy henkilöstökulujen määrässä, sekä osa-aikaisia työntekijöitä tai lomautuksia. (Balance consulting 2016.)

5 RIITTÄVÄN TULOKSEN ANALYYSI

Yrityksen keskeinen taloudellinen tarkoitus on ansaita rahaa. Rahantuloa mitataan suoriteperusteisella tuloslaskelmalla. Rahavirtalaskelmalla, eli kassavirtalaskelmalla on tarkoitus ilmaista sitä, mistä raha on tullut, sekä paljonko sitä on käytetty ja mihin. Rahoitustuloksella tarkoitetaan sitä määrää mikä jää yritykselle. Jos tuloslaskelmassa ei ole havaittu mitään oikaistavaa, niin tilikauden voitto on sama kuin nettotulos. (Salmi 2012, 218–219.)

Rahoitustulos saadaan niin, että suoriteperusteisen tuloslaskelman nettotulokseen lisätään poistot. Poistot eivät vähennä yrityksen rahaa, vaan pienentävät aiemmin ostettujen tavaroiden tuottamiskyvyn vähenemistä. Suoriteperusteinen tuloslaskelma ei kuvaa suoraan rahanliikkumista, joten siksi rahoitustulos on likimääräinen. (Salmi 2012, 218–219.)

5.1 Rahoitustulos

Rahoitustulosta arvioidessa on muistettava, että lyhytvaikutteiset kulut on vähennetty jo, vaikka ne eivät välttämättä ole lähteneet vielä kassasta. Yrityksen maksaessa liiketoiminnan ylläpidon, rahoituksen ja verot rahaa tarvitaan vielä erilaisiin menoihin. Tätä varten yrityksessä tarvitaan rahoitustulosta. Välittömien kulujen jälkeen rahoituksen tulisi riittää vielä seuraaviin eriin. (Salmi 2012, 218–221.)

1. Korollisten velkojen lyhentäminen

Tuloslaskelmassa huomioidaan erilaiset rahoituskulut ja korot. Lainoja ei voida hoitaa uudella lainan otolla, jolloin lainan lyhennys on rahoitustapahtuma, eikä tulosvaikutteinen kulu. Eikä sitä myöskään nostaessa merkitä tuloksi. Koska alun perin lainat on otettu tulevaisuuden kassavirtaa vastaan, niin niitä ei voida hoitaa uudella lainalla. Kassavirta on rahoituksen lähde ja sillä on tarkoitus maksaa laina takaisin. Lainojen takaisin maksun arviointi on hankalaa, koska maksuun liittyy paljon vaikeasti tulkittavia asioita, kuten millainen on lainan luottoehto ja mitä lainalla on rahoitettu. Lainalla rahoitetun omaisuuden pitoaika pitäisi olla lähes samanpituinen kuin laina-ajan, tai ainakin pitää olla kohtuullinen takaisinmaksuaika. Kun korollisten velkojen kokonaismäärä jaetaan lainan keskimääräisellä juoksuajalla, saadaan vuosittainen lainan lyhennys. Yrityksillä voi olla useita eri lainoja, joissa on eri lainaajat. Silloin kannattaa ottaa huomioon kaikki korolliset velat, kun laskee kohtuullista takaisinmaksuaikaa. (Salmi 2012, 221.)

2. Korvausinvestoinnit

Korvausinvestoinnit tarkoittavat kuluvan pitkäkestoisen omaisuuden ylläpitoa. Ne ovat minimi-investointeja. Korvausinvestoinneilla on tarkoitus pitää yllä vanhaa tuotantokapasiteettiä. Yrityksen on tehtävä poistosuunnitelmat, jonka myötä saadaan arvio korvausinvestoinnille. Investoinnin määrän arviointi voidaan laskea käyttöomaisuuden määrän ja keskimääräisen pitoajan perusteella. (Salmi 2012, 221–222.)

3. Voitonjako

Yrityksen liiketoiminnan on tuotettava kassavirtaa, jolloin omistajan on mahdollista saada käteiskorvaus yritykseen tekemästään sijoituksesta. Korvausta ei ole pakko maksaa, voittovarot saattavat olla omistajan mielestä paremmassa käytössä yrityksessä kuin itsellään. Yrityksen on kuitenkin tuotettava sen verran, että se tarvittaessa pystyy tarpeelliseen voitonjakoon. Riittävä voitonjako määritellään oman pääoman määrästä, ei nettotuloksesta. Omistaja on antanut pääomaa yritykselle, eikä se ole ilmaista sijoitusta. Riskittömän tuoton kautta lasketaan kohtuullinen voitonjako. (Salmi 2012, 222–223.)

Kun rahoitustuloksesta vähennetään yllä olevat kolme erää, saadaan selville rahoitustuloksen riittävyys. Jos rahoitustulos ei kata kaikkia yllä olevia eriä, ei se silloin ole riittävällä tasolla. Tilanteessa jossa rahaa jää yli, ylijäävää osuutta sanotaan rahoitusreserviksi. Rahoitusreservin avulla yrityksen kehitys onnistuu omarahoitteisesti. Reservin suuruus on yrityskohtaista, eikä tarkkoja lukuja voi sanoa. Nolla reservi on vähimmäistavoite. (Salmi 2012, 223–224.)

5.2 Rahoitustuloksen riittävyys

Rahoitustuloksen riittävyys on yhdenlainen yrityksen liiketoiminnan kassavirran riittävyyden perusarvio. Sitä voidaan käyttää pika-analyysinä yrityksen kannattavuutta arvioitaessa. Rahoitustuloksella määritellään tasoja yrityksen kannattavuudelle ja kassavirralle. (Salmi 2012, 225.)

Hyvä rahoitustulos kattaa pitkäaikaisten lainojen lyhennyksen, korvausinvestoinnit, voitonjaon ja jää vielä reserviksikin. Keskinertainen kattaa kaikki samat kuin hyväkin, mutta reserviin ei jää mitään. Tällöin yritys ei pysty kehittymään tai kasvamaan. Välttävissä rahoitustuloksessa nettotulos on positiiv-

vinen, mutta reservi negatiivinen. Yritys on voitollinen, mutta liian vähän. Kyseenalaisessa tuloksessa nettotulos on negatiivinen. Tulos kertoo tällöin kannattamattomasta liiketoiminnasta. Kriisissä rahoitustulos on negatiivinen, toiminta vie rahaa, muttei tuota sitä. Tällöin on tehtävä päätös jatkaako liiketoimintaa vai ei. Rahoitustuloksen tulos antaa lukijalle tiedon siitä, kuinka hyvin yritys on selvinnyt taloudellisista tehtävistä. Riittävyys-mittari on kuitenkin jokaisen yrityksen henkilökohtainen ja absoluuttinen. (Salmi 2012, 225–227.)

6 TALOUDELLINEN SEURANTAMALLI

Tässä luvussa käsittelen tekemääni taloudellista seurantamallia Kokkolan kaupungin tytäryhtiöille. Kohdeyrityksen valitsin Kokkolan kaupungin kolmesta erilaisesta tytäryhtiöstä. Valitsemassani yrityksessä tilikausi on normaali kalenterivuosi eli 1.1–31.12. Työssäni on käytössä Yritys X:n vuoden 2015 tilinpäätös ja sen liitetiedot. Tilikausi jota käytän opinnäytetyössäni, on jo Yritys X:n kymmenes tilivuosi ja yhdeksäs toimintavuosi.

Opinnäytetyöni taloudellinen seurantamalli on tehty Exceliin. Käytössä on kaksi taulukkoa, johon ensimmäiseen syötetään tilinpäätöstiedot ja toiseen taulukkoon Excel laskee tunnusluvut. Apuna tunnuslukujen laskemisessa on Balance Consulting.

Tunnuslukuja laskiessa on otettava huomioon se, että jos tilinpäätös on jaksoltaan eri kuin 12kk, on tulos otettava 12kk mukaan. Kaavan tulos jaetaan tilikauden pituudella ja kerrotaan 12. Kyseisessä tilinpäätöksessä ei tarvinnut tehdä näitä, koska se oli vakio kalenterivuosi. Tilinpäätöksille on myös tehtävä oikaisuja, että pystytään laskemaan oikeat ja luotettavat tunnusluvut. Osasta tunnuslukuja ei tarvitse tehdä oikaisuja, ja osassa ne tehdään samalla, kun tunnuslukua lasketaan.

6.1 Kannattavuus

Excel taulukon laatiminen aloitettiin tekemällä erilaisia kannattavuuden mittareita. Liiketulos kertoo siitä, kuinka paljon kyseisellä yrityksellä on jäänyt varsinaisista liiketoiminnan tuotoista jäljelle, ennen veroja ja rahoituseriä. Liiketulosprosentin avulla voidaan vertailla saman toimialan yritysten operatiivista kannattavuutta keskenään. Liiketulosprosentti saadaan jakamalla liiketuloksen liikevaihdolla. Näin päästiin lukemaan 25,27 %, joka mielletään hyväksi tulokseksi.

Oman pääoman tuottoprosentin laskemiseen tarvitsee oikaistuin pääoman keskimäärin ja nettotuloksen. Nettotulos saadaan, kun tilikauden tuloksesta vähennetään satunnaiset erät ja tilinpäätössiirrot, jotka tässä tapauksessa lisättiin tulokseen, koska tilinpäätössiirrot olivat poistoeron lisäystä. Satunnaisia eriä ei tässä tilinpäätöksessä ollut.

TAULUKKO 1. Nettotulos

Tilinpäätössiirrot	-1 500 000,00
Satunnaiset erät	0,00
Tilikauden tulos	308 593,15
Nettotulos	1 808 593,15

Oma pääoma oikaistaan niin, että aluksi otetaan tilikauden oma pääoma alussa, eli vuoden 2014 tilinpäätöksen oma pääoma 1 473 277,59€, johon sitten lisätään myös sen saman tilinpäätöksen poistoero. Näin ollen siitä tulee 2 188 077,59€. Sen jälkeen on otettava huomioon, että poistoerosta on laskettava 20 %, jotta saadaan laskennallinen verovelka, eli $714\,800 \cdot 20\% = 142\,960,00\text{€}$. Laskennallinen verovelka vähennetään omasta pääomasta, johon on lisätty poistoero. Sen jälkeen tehdään samat tilikauden lopussa eli 2015 vuoden tilinpäätöstiedoilla. Näin saadaan kaksi tulosta, alun ja lopun oma pääoma, josta otetaan keskiarvo. Eli saadaan oikaistu oma pääoma, taulukko 4. 2 799 414,17€.

TAULUKKO 2. Poistoero

Poistoero			Laskennallinen verovelka
Alussa	714 800,00		142 960,00
Lopussa	2 214 800,00		442 960,00

TAULUKKO 3. Oma pääoma keskimäärin

Oma pääoma tilikauden alussa	1 473 277,59	2 188 077,59
Oma pääoma tilikauden lopussa	1 781 870,74	3 996 670,74
Oma pääoma keskimäärin	1 627 574,17	3 092 374,17

Yllä olevissa taulukoissa on laskettu poistoerosta laskennallinen verovelka ja oma pääoma keskimäärin. Taulukko 4. oikaistu oma pääoma on tilikauden alun ja lopun keskiarvo. Oman pääoman tuotto-prosentiksi saadaan $100\% \cdot 1\,808\,593,15\text{€} / 2\,799\,414,17\text{€} = 64,61\%$. Oman pääoman taso määräytyy sen mukaan, minkälainen tavoite tuottovaatimukselle on laitettu.

TAULUKKO 4. Oikaistu oma pääoma

Oikaistu oma pääoma
2 045 117,59
3 553 710,71
2 799 414,17

Kannattavuutta tutkittaessa otettiin mukaan myös käyttökateprosentti. Käyttökateprosentin laskeminen aloitetaan niin, että aluksi lasketaan käyttökate, Taulukko 5. mukaan, eli liikevoitto - poistot ja arvonalentumiset. Tulokseksi saadaan 4 668 287,42€. Käyttökateprosentissa käyttökate jaetaan liikevaihdolla. Näin saatiin tulokseksi $4\,668\,287,42\text{€} / 9\,110\,907,64\text{€} * 100 = 51,24\%$.

TAULUKKO 5. Käyttökateprosentin laskeminen

Poistot ja arvonalentumiset	-2 365 657,70
Liikevoitto	2 302 629,72

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Käyttökateprosentilla ei ole olemassa ainuttakaan oikeaa tavoitearvoa, koska siihen vaikuttaa moni asia, kuten poistovaatimukset ja rahoituskulut.

Rahoitustulosprosentti lasketaan rahoitustulo jaettuna liiketoiminnan tuotot yhteensä. Rahoitustulos lasketaan nettotulos + poistot ja arvonalentumiset, $-2\,365\,657,70\text{€} + 1\,808\,593,15\text{€} = 4\,174\,250,85\text{€}$. Kun tämä tulos jaetaan liikevoitolla, niin tulokseksi saadaan 45,82 %. Rahoitustuloksen tarkoitus on riittää lainojen lyhennyksiin, investointeihin ja voitonjakoon omalle pääomalle. Siksi sen kannattaakin aina ylittää nollassa.

Kannattavuuden tunnuslukuista laskettiin vielä työssä sijoitetun pääoman tuottoprosentin. Sijoitettu pääoma lasketaan niin, että otetaan tilikauden alun ja lopun keskiarvo, taulukko 6. Sijoitettu pääoma lasketaan oikaistu oma pääoma + sijoitettu vieraspääoma. Jos oma pääoma olisi ollut negatiivinen, niin silloin sijoitettu pääoma on kuitenkin sijoitetun vieraan pääoman suuruinen.

TAULUKKO 6. Sijoitettu pääoma keskimäärin

Sijoitettu pääoma alussa	2 545 117,59
Sijoitettu pääoma lopussa	43 953 710,74
Sijoitettu pääoma keskimäärin	23 249 414,17

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti lasketaan kaavalla $[\text{nettotulos} + \text{rahoituskulut} + \text{verot}(12\text{kk})] / \text{sijoitettu pääoma keskimäärin}$. Tuloksena saadaan 5,65 %, mikä mielletään välttäväksi tulokset ohjetaulukon mukaan.

6.2 Vakavaraisuus

Vakavaraisuutta laskettaessa käytettiin omavaraisuusaste-, nettovelkaantumisaste- ja suhteellinen velkaantuneisuusprosentti tunnuslukuja. Yritys X:llä oli vuoden 2015 tilinpäätöksessä paljon vierasta pääomaa suhteutettuna omaan pääomaan. Omavaraisuusaste prosenttia laskemiseen tarvitaan tieto yrityksen omista varoista. Omat varat on sama asia, kuin oikaistu pääoma, eli oma pääoma tilikauden lopussa lisätynä poistoero verovelalla vähennettynä. Yritys X:llä ei ollut vapaaehtoisia varauksia tai oman pääomanehtoisia pääomalainoja osittain, muuten nekin olisi lisätty omiin varoihin.

Omat varat olivat siis 3 553 710,74€. Omavaraisuusaste prosenttia saadaan niin, omat varat jaetaan oikaistun taseen loppusummalla josta on otettu pois tehtyyn työhön perustuvat ennakkomaksut. Yrityksen omavaraisuus aste on 5,65 %. Ohjearvoja katsoessa, yrityksen omavaraisuus on selkeästi heikko, katso taulukko 7.

TAULUKKO 7. Omavaraisuusaste prosenttia ohjearvot

Yli 40 %	Hyvä
20 - 40 %	Tyydyttävä
Alle 20 %	Heikko

Yrityksen suhteellinen velkaantuneisuusprosentti ja nettovelkaantumisaste prosenttia ovat todella korkeita. Minkä voi jo huomata siitä, että vierasta pääomaa on suhteutettuna omaan pääomaan moninker-

taisesti. Suhteellisessa velkaantuneisuusprosentissa lasketaan oikaistun taseen velat jaettuna liikevaihto. Luotettavan luvun saa myös ilman, että taseeseen tehdään oikaisuja. Joten taseen loppusumma jaettiin liikevaihdolla. Näin saatiin tulokseksi 599 %, joka on todella korkea, ja heikko. Taulukko 8. näkyy millaisia ohjearvoja suhteelliselle velkaantumisprosentille on annettu.

TAULUKKO 8. Suhteellisen velkaantumisprosentin ohjearvot

Alle 40 %	Hyvä
40 - 80 %	Tyydyttävä
Yli 80 %	Heikko

Lopuksi opinnäytetyössä vakavaraisuudesta tutkittiin vielä nettovelkaantumisaste prosenttia. Tämäkin velkaantuneisuusprosentti on suuri, koska vierasta pääomaa on otettu vuonna 2015 paljon. Nettovelkaantumisaste prosentissa otetaan huomioon korolliset velat ja tästä vähennetään likvidit rahavarat, tämä tulos jaetaan omilla varoilla. Yhtiön korolliset velat ovat 40 400 000€ ja likvidit rahavarat ovat 11 538 422,72€, jos nämä vähennetään toisistaan ja jaetaan omilla varoilla 3 553 710,74€ saadaan nettovelkaantumisprosentiksi 812 %. Tunnusluvun ohjearvojen mukaan yli 200 % on heikko, katso alla oleva taulukko.

TAULUKKO 9. Nettovelkaantumisprosentin ohjearvot

Erinomainen	alle 10 %
Hyvä	10 - 60 %
Tyydyttävä	60 - 120 %
Välttävä	120 - 200 %
Heikko	yli 200 %

Mitä korkeampi tunnusluvun arvo on, sitä velkaantuneempi yritys on. Jos tunnusluku olisi 100, merkitsisi se sitä, että omaa pääomaa ja vierasta pääomaa olisi yhtä paljon. Tällöin rahoitus olisi tasapainossa. Tilinpäätöksestä kumminkin huomaa että vieraan pääoman suuruus on moninkertainen omaan pääomaan.

6.3 Maksuvalmius

Maksuvalmiuden tunnusluvuihin työssä käytettiin quick ratiota ja current ratiota. Maksuvalmius kertoo siitä, kuinka hyvin yritys pystyy maksamaan maksut ajallaan. Quick ratio kuvaa sitä kuinka hyvin yritys selviytyy lyhyt aikaisista veloista, pelkällä rahoitusomaisuudella. Quick ration kaava on (lyhytaikaiset saamiset + rahat ja pankkisaamiset + rahoitusarvopaperit)/(lyhytaikainen vieras pääoma – lyhytaikaiset saadut ennakkomaksut). Yritys X:llä ei ollut lyhyt aikaisia saatuja ennakkomaksuja, eikä rahoitusomaisuusarvopapereita.

Yritys X:n quick ration tulokseksi saatiin $(9\,014\,974,91\text{€} + 11\,538\,422,72\text{€}) / 5\,872\,488,98\text{€} = 3,5$. 3,5 mielletään suositusarvon mukaisesti hyväksi tulokseksi. Tällöin yritys pystyy kattamaan lyhytaikaisten velkojen määrän täysin. Tämä johtuu siitä, että lyhytaikaista vierasta pääomaa on aika vähän.

Current ration tulos on sama kuin quick ration. Yritys X:llä ei ole vaihto-omaisuutta, ja kaava eroaa vain vaihto-omaisuuden ja lyhytaikaisen saatujen ennakkomaksujen kautta. Current ratiolla on suuri merkitys. Siinä ajatellaan, että myös vaihto-omaisuuden voisi realisoida lyhytaikaisista veloista selviämiseen. Vaihto-omaisuuden arviointi tekeekin tässä tunnusluvussa hieman epävarmuutta.

6.4 Rahoitustuloksen riittävyys

Työhön loppuun liitettiin laskelma rahoitustuloksen riittävydestä. Se kertoo millainen yrityksen rahoitustuloksen pitäisi vähintään olla, että se kattaisi yrityksen rahoitustarpeet. Taulukko laskee Excelissä aluksi rahoitustuloksen automaattisesti, ottaen ensimmäiseltä sivulta tarvittavat tiedot. Rahoitustulokseksi saatiin 4 174 250,85€.

Sen jälkeen lasketaan taulukossa rahoitustuloksen tarve. Ensimmäinen vaihe on korollisten velkojen määrä, johon ei tarvitse syöttää tietoja, koska ne on syötetty jo aiemmin, ensimmäiselle Excel välilehdelle. Kohtuullinen takaisinmaksuaika näille korollisille veloille pitää itse ajatella. Yritys X oli ottanut tilikaudella 2015 lainaa rahoituslaitoksilta 40 400 000€, josta ensimmäinen lyhennyserä oli 1 100 000€. Jos lyhennyserät pidetään lähes samana, siihen menisi ainakin 36 vuotta. Yleensä oletetaan, että yrityksillä olisi kohtuullinen takaisinmaksuaika n. 10 vuotta. Tähän laskelmaan arvioitiin kuitenkin 30 vuotta takaisinmaksuajaksi, vaikka se pitkä aika onkin yritykselle. Mutta ottaen huomioon yrityksen liikevaihdon ja lainan määrän, niin voidaan olettaa tämän hetkiseksi realistiseksi lyhen-

nyseräksi 30 vuotta. Tällöin vuotuinen lyhennyserävaatimus olisi 1 346 666,67€, joka on hieman yläkanttiin nykyisestä lyhennyserästä.

Seuraavaksi katsottiin korvausinvestointientarvetta. Taulukkoon tulee automaattisesti koneet ja kalusto, joka on 37 794 259,29€ arvoltaan. Yritys X:llä kaluston poistoarvot olivat hyvin hajanaiset. Isomman kaluston pitoajat ovat 20–30 vuotta, muiden laitteiden ja koneiden käyttöajaksi on arvioitu 5–15 vuotta. Näiden pitoaikaoletusten keskiarvo on n. 15 vuotta, ja sitä käytettiin pitoaikaoletuksena laskelmassa. Näin vuotuisiksi korvausinvestointitarpeeksi saatiin 2 519 617,29€.

Voitonjakoon otetaan oma pääoma, joka on 1 781 870,74€. Tämä lähtee oman pääoman määrästä, siksi, koska yritykselle on annettu tietty määrä sijoitusta, eikä se ole ilmaista. Tässä ei oteta huomioon yrityksen toteutunutta tulosta, vaan kysymys on vaateesta. Kohtuullinen voitonjakovaatimus saadaan niin, että se on riskittömän ja riskin ottamisesta saatavan korvauksen summa. Tässä on oletettu, että pitkäaikaiselle liikkeeseen laskevalle velkapaperille on suomen valtiolla n. 3 %: vuotuinen tuotto. Tätä pidetään riskittömänä tuottona, tähän pitää lisätä oletettu riskilisä joka olisi n. 3 %, koska Suomen valtio on riskittämpi, mitä yritys. Tällöin keskiporko olisi 6 %. Kun riskialttiiseen yritys toimintaa sijoitetaan omaa pääomaa, niin sijoittaja saa korvauksen ottamalleen lainanantajaa suuremmalle riskille. Tämä oletettiin olevan 4 %, eli yhteensä voitonjakovaatimus näiden perusteella olisi 10 %.

Näin saadaan vuotuinen voitonjakovaatimus, joka on 178 187,07€. Yritys X:n tilinpäätöksessä jakokelpoiset voittovarot ovat 1 281 870,74€ ja osingonjako ehdotus on 100 000,00€. Omasta pääomasta tilinpäätöksessä sovittu osingonjako määrä 100 000,00€ on 5,61€ ja jakokelpoisista voitonvaroista se on 7,8 %.

TAULUKKO 10. Rahoitustuloksen riittävyys laskelma

Rahoitustuloksen riittävyys			
Nettotulos			1 808 593,15
Poistot ja arvonalentumiset			-2 365 657,70
Rahoitustulos			4 174 250,85
Rahoitustuloksen tarve:			
1.Korollisten velkojen lyhennys			
Korolliset velat yhteensä			40 400 000,00
kohtuullinen takaismaksuaika			30
Vuotuinen lyhennysvaatimus			1 346 666,67
2. Korvausinvestoinnit			
Koneet ja kalusto			37 794 259,29
pitoaikaoletus			15
Vuotuinen korvausinvestointitarve			2 519 617,29
3.Voitonjako			
Oma pääoma			1 781 870,74
kohtuullinen voitonjakovaatimus			10,00 %
Vuotuinen voitonjakovaatimus			178 187,07
Rahoitustulosvaatimus vähintään			4 044 471,03
Rahoitusreservi			129 779,82

Vuotuinen lyhennysvaatimus, vuotuinen korvausinvestointitarve ja vuotuinen voitonjakovaatimus yhdessä ovat rahoitustulosvaatimus vähintään. Toisin sanoen rahoitustuloksen on oltava vähintään näiden summa yhteensä, eli 4 044 471,03€. Rahoituksen riittävyys taulukon alussa laskettiin yrityksen rahoitustulos nettotuloksen ja poistojen ja arvonalentumisien erotuksella. Näin saatiin 4 174 250,85€. Rahoitusreservi on rahoitustulos vähennettynä rahoitustulosvaatimus vähintään. Yrityksen rahoitusreserviksi jää siis 129 779,82€.

Rahoitusreservin tavoitteena on nolla tulos, silloin yrityksellä riittää varat kaikkiin yllämainittuihin menoihin. Jos rahoitusreservi on suurempi, kuin nolla niin silloin yritys on omarahoitteinen ja kasvukyky on positiivinen. Tästä rahoitusreservin tekee positiiviseksi pitkä takaisinmaksuaika korollisille veloille. Yritys X:n rahoitusreservi olisi miinuksen puoleinen, jos takaisinmaksuaikaa lyhennettäisiin. Yritykselle 30 vuotta takaisinmaksuajaksi on pitkä aika, kun normaalisti se on alle 10 vuotta. Rahoitusreservi käy pika-analyysinä yrityksen kannattavuutta arvioitaessa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön tarkoituksena oli luoda taloudellinen seurantamalli Kokkolan kaupungin tytäryhtiöille. Seurantamallin avulla on tarkoitus helpottaa yritysten taloudellista analysointia. Työtä tehdessäni käytin apuna ja esimerkkinä Yritys X:n tilinpäätöstä. Seurantamallia olisi tarkoitus voida käyttää myös muissakin kaupungin tytäryhtiöissä. Lisäsin malliin loppuun rahoituksen riittävyyslaskennankin, jonka avulla näkee yrityksen rahoituksen riittävyyden. Apunani käytin rahoituslaskelmassa Ilari Salmen mallia. Työ toteutettiin Excel-laskentaohjelmaan, johon syötetään tarpeelliset tiedot tilinpäätöksestä ja taulukko laskee niiden avulla tulokset.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi taloushallintoa ja syvennytään tarkemmin ulkoiseen taloushallintoon. Ulkoisesta taloushallinnosta kerrotaan tilintarkastuksen ja tilinpäätöksen rakenteesta ja siitä mitä ne käsittelevät. Tilinpäätöksen oikeanlaisuus on tärkeää tunnuslukujen laskennassa. Teoriasa kerrotaan yhdessä kappaleessa eri tunnusluvuista ja niiden analysoinnista, joista tärkeimpiä tunnuslukuja käytetään työosuudessa eli seurantamallissa. Tunnusluvut seurantamalliin on valittu tarkoin ja niin, että se kertoo tarpeellisen tiedon määrän. Rahoituksen riittävyyslaskelmasta käydään myös läpi sen kohtia, ja sitä mihin sen kuuluisi riittää.

Työosuudessa käytiin läpi maksuvalmiuden, kannattavuuden ja vakavaraisuuden tunnuslukuja. Kannattavuudessa yritykselle saatiin hyvät tulokset oman pääomantuotto prosentista ja käyttökate prosentista. Kun huomioon otettiin yrityksen sijoitettu oma pääoma, niin tunnusluvut olivat todella heikkoja. Vakavaraisuudessa velkaantumisprosentit olivat todella korkeat, jotka johtuvat yrityksen ottamasta lainasta joka on 40 400 000€. Se on paljon yritykselle lainaa, jolla liikevaihto on noin 9 000 000€. Maksuvalmiuden tunnusluvuista saatiin hyviä, 3,5 molemmista, niin quick ratiosta kuin current ratiostakin. Yrityksellä ei ollut vaihto-omaisuutta, eikä lyhytaikaisia saamisia. Joten sen takia tulos oli molemmissa sama. Näissä otettiin huomioon vain lyhytaikaisista veloista selviäminen ja se on Yritys X:llä hyvä.

Rahoitustuloslaskelman todenmukaisuus on hieman epäselvä, yrityksen rahoitustulos olisi ollut todella heikko, jos olisi otettu lyhyempi maksuaika pitkäaikaiselle velalle. Maksuajaksi otettiin kuitenkin jopa 30 vuotta, mikä on pitkä aika yrityksen velalle. Mutta näillä tiedoilla ja arvoilla, mitä laskelmaan saatiin, niin rahoitusreserviäkin jäi. Joten yritys pystyy kattamaan rahoitustarpeen näiden syötettyjen tietojen mukaan.

Opinnäytetyön tekeminen oli mukavaa, ja sen avulla opin syvällisemmin yrityksen tunnusluvuista ja niiden laskemisesta. Työssä olisi voinut ehkä tutkia enemmän tilinpäätöksen oikaisuja. Rahoituksen riittävyyslaskelma oli täysin uusi asia, mutta sen tekeminen ja analysoiminen oli opettavaista. Tilinpäätöksen lukeminen oli aluksi hieman hankalaa, mutta tutkimisen, sekä opiskelemisen jälkeen sen ymmärrettävyys parani. Toivon, että työtäni pystyy käyttämään myös toisissa tytäryrityksissä ja, että siitä olisi hyötyä.

LÄHTEET

- Balance Consulting. 2016. Tunnuslukuopas. Saatavissa: <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut>. Viitattu 17.10.2016.
- Ikäheimo, S., Laitinen, E K., Laitinen, T., Puttonen, V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasan Yritysinformaatio Oy.
- Ikäheimo, S., Laitinen, E K., Laitinen, T., Puttonen, V. 2014. Yrityksen taloushallinto tänään. Vaasan Yritysinformaatio Oy.
- Ikäheimo, S., Malmi, T., Walden R, V. 2016. Yrityksen laskentatoimi. Talentum Media Oy.
- Kinnunen, J., Laitinen, E K., Laitinen, T., Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2007. Avain laskentatoimeen ja rahoitukseen. KY-Palvelu Oy.
- Kinnunen, J., Laitinen, E K., Laitinen, T., Leppiniemi, J. & Puttonen, V. 2004. Mitä on yrityksen taloushallinto. KY-Palvelu Oy.
- Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Puttonen, V., Virtanen, K. 2002. Yrityksen taloudesta. KY-Palvelu Oy.
- Leppiniemi, J & Leppiniemi, R., 2006. Tilinpäätöksen tulkinta. WS Bookwell Oy
- Mäenpää, K., 2015. Tulos syntyy teoista. Suomen liikekirjat 2015.
- Niskanen, J., Niskanen, M., 2003. Tilinpäätösanalyysi. Edita Prima Oy.
- Salmi, I., 2012. Mitä tilinpäätös kertoo. Porvoo: Bookwell Oy.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. 2016. Ammattialat, taloushallinto. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ammattinetti.fi/ammattialat/detail/6d91ff7ac0315a8d0144dd9038a77bb1#Lahialat>. Viitattu 13.6.2016.
- Viitala, J., 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Jyväskylä: Tietosanoma Oy.
- Vilkkumaa, M., 2010. Yrityksen menestyksen mittarit. Yrityskirjat Oy.